

บทที่ 5

การเปลี่ยนแปลงบทบาทของรัฐบาลไทยสมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม ต่อขบวนการลาวอิสระ

ช่วง พ.ศ. 2491-2492

5.1 ปัจจัยที่ทำให้บทบาทของไทยต่อขบวนการลาวอิสระเปลี่ยนแปลงไป

5.1.1. การหมดบทบาททางการเมืองของกลุ่มอดีตผู้นำเสรีไทย

เมื่อสิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่สอง พ.ศ. 2488 ผู้นำทางการเมืองไทยฝ่ายนายปรีดี พนมยงค์มี โอกาสเข้ามาบริหารประเทศ แต่ต้องพบกับปัญหาและอุปสรรคมากมาย ทั้งความขัดแย้งภายในการ เมืองไทยเอง และปัญหายุ่งยากจากการเจรจาเลิกภาวะสงครามกับนานาชาติ ความขัดแย้งทางการเมืองภายในของไทยในช่วงนี้ เป็นไประหว่างกลุ่มผู้นำทางการเมืองไทยสองกลุ่มใหญ่ คือ ผู้ที่เข้ากับฝ่ายนายปรีดี พนมยงค์ เช่น ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช นายทวี บุญยเกษตร กลุ่มอดีตเสรีไทยสายอีสาน ฯลฯ และผู้ที่เข้ากับฝ่ายจอมพล ป. พิบูลสงคราม เช่น พล.ต.ประยูร ภมรมนตรี พล.ท.ผิน ชุณหะวัณ พล.ท.มังกร พรหมโยธี ฯลฯ จนกระทั่งเกิดการรัฐประหารล้มรัฐบาล พลเรือตรีถวัลย์ ธำรงนาวาสวัสดิ์ โดยคณะนายทหารบกที่สนับสนุนจอมพล ป. พิบูลสงคราม เมื่อวันที่ 8 พฤศจิกายน 2490 สาเหตุของความขัดแย้งที่สำคัญเรื่องหนึ่ง มาจากการที่นายทหารบกกลุ่มนี้ไม่พอใจรัฐบาลนายควง อภัยวงศ์ สมัยเป็นนายกรัฐมนตรีครั้งแรก (1 สิงหาคม 2487-31 สิงหาคม 2488) ภายใต้การสนับสนุนของนายปรีดี พนมยงค์ ที่ปฏิบัติการลดบทบาทและอิทธิพลของฝ่ายจอมพล ป. พิบูลสงคราม เช่น การปลดจอมพล ป. พิบูลสงคราม ออกจากตำแหน่งผู้บัญชาการทหารสูงสุด โยกย้ายนายทหารระดับผู้บังคับการกองพันออกจากตำแหน่งคุมกำลังพล อย่างน้อย 30 คน โยกย้ายนายทหารบกที่คุมกำลังระดับผู้บังคับการมณฑลทหารบกออกจากพื้นที่ไปเข้าประจำในกรมเสนาธิการทหาร ปลดนายทหารที่ใกล้ชิดจอมพล ป. พิบูลสงครามออกจากราชการ เป็นต้น¹ ต่อมาเมื่อสงครามโลกครั้งที่สองยุติลง ความรู้สึกไม่พอใจของนายทหารบก ที่มีต่อรัฐบาลพลเรือนซึ่งนำโดยผู้นำทางการเมืองฝ่ายนายปรีดี พนมยงค์ยิ่งเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากรัฐบาลในขณะนั้น ตั้งปลดประจำการทหารและยุบเลิกหน่วยงานกรมกองทหารต่างๆ หลายหน่วย ตั้งแต่ช่วงปลายปี พ.ศ. 2488 เป็นต้นมา เช่น ยุบกองบัญชาการปฏิบัติการสนาม ยุบหน่วยทหาร 5 กองพัน ยุบกองบัญชาการกองทัพหลาย

¹ สรศักดิ์ งามขจรกุลกิจ, ขบวนการเสรีไทยกับความขัดแย้งทางการเมืองภายในประเทศไทย ระหว่าง พ.ศ. 2481-2492, (กรุงเทพฯ: สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535), หน้า 164-165 ดูเพิ่มเติมได้จาก สุชาชัย ยัมประเสริฐ, แผนชิงชาติไทย, (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สมาพันธ์, 2534), หน้า 66-67.

กอง ฯลฯ โดยรัฐบาลอ้างว่าการทำเช่นนี้ เนื่องจากปัญหาภาวะเศรษฐกิจฝืดเคืองภายหลังสงครามของไทย²

กลุ่มทหารบกยังไม่พอใจที่รัฐบาล ไม่ค่อยให้การดูแลเอาใจใส่แก่นายทหารที่ไปรบที่เมืองเชียงตุง เมืองพาน และเมืองยอง ปล่อยให้ทหารเหล่านั้นต้องอดอยาก เดือดร้อน และยังรวมไปถึงเรื่องการจับกุมอาชญากรสงคราม เช่น การจับกุมจอมพล ป. พิบูลสงคราม พล.ท.มังกร พรหมโยธี พล.ท.จรูญ รัตนกุล เสรีเริงฤทธิ์ ฯลฯ³ นอกจากนี้ กลุ่มทหารบกยังมีความรู้สึกไม่พอใจต่อการเชิดชูเสรีไทยของรัฐบาล และการที่เสรีไทยยังคงเก็บอาวุธที่ทันสมัยซึ่งได้รับจากชาติฝ่ายสัมพันธมิตรเอาไว้ งานสวนสนามของเสรีไทยเมื่อวันที่ 25 กันยายน 2488 ก็ดูเป็นการแสดงแสนยานุภาพเหนือกองทัพบก ทหารบกเกิดความรู้สึกว่าถูกเหยียดหยามและรู้สึกด้อยค่า⁴ เรื่องทั้งหมดนี้ ส่งผลให้คณะนายทหารบกรู้สึกไม่พอใจรัฐบาลภายใต้การนำของผู้บัญชาการเมืองฝ่ายนายปรีดี พนมยงค์ จนก่อให้เกิดความเคลื่อนไหวเพื่อก่อการรัฐประหารขึ้น โดยเริ่มจากกลุ่มคณะนายทหารนอกราชการ เช่น พล.ท.ผิน ชุณหะวัณ น.อ.กาจ กาจสงคราม พ.ท.ก้าน จันทน์ภูมิมิเวท พ.อ.สวัสดิ์ ส.สวัสดิ์เกียรติ พ.อ.เผ่า ศรียานนท์ เป็นต้น ก่อการรัฐประหารรัฐบาลพลเรือตรีถวัลย์ ธำรงนาวาสวัสดิ์ ในวันที่ 8 พฤศจิกายน 2490 แล้วให้นายควง อภัยวงศ์ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 10 พฤศจิกายน 2490⁵ การที่นายควง อภัยวงศ์เข้าร่วมกับฝ่ายรัฐประหารนี้ เนื่องจากเขาเคยมีความขัดแย้งกับฝ่ายนายปรีดี พนมยงค์มาก่อน เมื่อครั้งที่นายปรีดี พนมยงค์ไม่สนับสนุนเขาเป็นนายกรัฐมนตรี หลังการเลือกตั้งครั้งวันที่ 6 มกราคม 2489 โดยหันไปสนับสนุนนายดิเรก ชัยนามแทน อย่างไรก็ตาม เขาได้รับคะแนนเสียงชนะในสภาผู้แทนราษฎร และดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีได้เป็นครั้งที่สอง (31 มกราคม-24 มีนาคม 2489) แต่อยู่ในตำแหน่งได้เพียงเดือนเศษเท่านั้น รัฐบาลนายควง อภัยวงศ์ก็แพ้คะแนนเสียงจากการคัดค้านร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองค่าใช้จ่ายของประชาชนในภาวะคับขัน ซึ่งเสนอโดยนายทองอินทร์ ภูริพัฒน์ เมื่อวันที่ 18 มีนาคม 2489 ส่งผลให้รัฐบาลต้องลาออก และนายปรีดี พนมยงค์ได้รับเลือกมาดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีแทน เมื่อวันที่ 25 มีนาคม 2489⁶

ในระยะแรกของการรัฐประหาร คณะรัฐประหารจำเป็นต้องมอบอำนาจทางการเมืองให้กับนายควง อภัยวงศ์และพรรคประชาธิปัตย์ (นายควง อภัยวงศ์เป็นหัวหน้าพรรคในขณะนั้น) เป็นฝ่ายดำเนินการบริหารบ้านเมืองแทน เนื่องจากถึงแม้ว่าคณะรัฐประหารจะมีอำนาจควบคุมกองกำลัง

² สุชาชัย ยิ้มประเสริฐ, เพิ่งอ้าง, หน้า 66-67.

³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 71.

⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 73.

⁵ วิเทศกรณีย์, สารคดีประวัติศาสตร์ทางการเมืองไทย ตั้งแต่ ร.ศ. 130 จนถึงปัจจุบัน, (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์รวมการพิมพ์, 2518), หน้า 943.

⁶ สุชาชัย ยิ้มประเสริฐ, อ้างแล้ว, หน้า 48-49.

ทหาร แต่ก็ไม่สามารถสนับสนุนบุคคลในคณะขึ้นเป็นนายกรัฐมนตรีได้ เพราะจะไม่ได้รับการรับรองจากนานาชาติ ถือเป็น การขึ้นสู่อำนาจอย่างไม่ถูกต้องตามระบอบประชาธิปไตย ดังนั้น การที่คณะรัฐประหารให้นายควง อภัยวงศ์ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ส่งผลให้รัฐบาลชุดนี้หมดปัญหาในเรื่องการรับรองจากต่างประเทศ และถือเป็นการร่วมมือกันระหว่างคณะรัฐประหารกับนายควง อภัยวงศ์และพรรคประชาธิปัตย์ ครองอำนาจทางการบริหารบ้านเมืองแทนกลุ่มผู้นำทางการเมืองฝ่ายนายปรีดี พนมยงค์ หลังจากนั้น คณะรัฐประหารจึงได้เชิญจอมพล ป. พิบูลสงคราม มาเป็นหัวหน้าคณะรัฐประหารอย่างเป็นทางการ มีการประกาศตั้งกองบัญชาการทหารแห่งประเทศไทย และแต่งตั้งจอมพล ป. พิบูลสงครามให้ดำรงตำแหน่งผู้บัญชาการทหารแห่งประเทศไทย มีพล.ท.ผิน ชุณหะวัณ และพล.ท.กาจ (น.อ.กาจ) กาจสงคราม เป็นรองผู้บัญชาการฯ และผู้ช่วยผู้บัญชาการฯ ต่อมาจึงเปลี่ยนเป็นผู้บัญชาการทหารบก รองผู้บัญชาการทหารบก และผู้ช่วยผู้บัญชาการทหารบกตามลำดับ⁷ จนกระทั่งเมื่อนานาชาติ โดยเฉพาะสหรัฐอเมริกาและอังกฤษรับรองรัฐบาลของนายควง อภัยวงศ์แล้ว ในช่วงต้นปี พ.ศ. 2491 คณะรัฐประหารจึงเคลื่อนไหวสนับสนุนให้จอมพล ป. พิบูลสงครามกลับมาเป็นนายกรัฐมนตรีอีกครั้ง ทำให้นายควง อภัยวงศ์ต้องถูกบีบให้ลาออกจากตำแหน่ง และจอมพล ป. พิบูลสงครามได้เข้ารับตำแหน่งนายกรัฐมนตรีครั้งที่สอง เมื่อวันที่ 8 เมษายน 2491⁸

สิ่งแรกๆ ที่คณะรัฐประหารทำเมื่อยึดอำนาจได้แล้ว คือการร่วมกับนายควง อภัยวงศ์ในฐานะนายกรัฐมนตรี สลายอำนาจบุคคลสำคัญในขบวนการเสรีไทยและผลักดันให้ออกจากราชการ เช่น การสั่งปลดพล.ร.ต.สังวร สุวรรณชีพ ออกจากตำแหน่งอธิบดีกรมตำรวจและสารวัตรใหญ่ทหารปลดหลวงสุขุมน้อยประดิษฐ์ออกจากอธิบดีกรมโฆษณาการ ปลดหลวงบรรณาการ โกวิทออกจากอธิบดีกรมศุลกากร ปลดพล.ต.วีรวัฒน์ วีรวัฒน์ โยธินออกจากการเป็นผู้บัญชาการมณฑลทหารบกที่ 1 จับกุมตัวนายพิง ศรีจันทร์ ประธานสภาผู้แทนราษฎร เนื่องจากจัดการประชุมผู้แทนราษฎรราว 18 คน ที่รัฐสภา เมื่อวันที่ 12 พฤศจิกายน 2490 แต่ก็ได้ปล่อยตัวไป เป็นต้น⁹ ในวันที่ 15 พฤศจิกายน 2490 รัฐบาลนายควง อภัยวงศ์ออกพระราชกำหนดคุ้มครองความสงบสุข โดยมอบอำนาจให้แก่คณะรัฐประหารในการจับกุมและคุมขัง “บุคคลอันมีเหตุผลอันสมควรสงสัยว่าจะขัดขวางการดำเนินการตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน”¹⁰ และยังให้อำนาจในการตรวจค้นสถานที่เพื่อสืบหา

⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 111 ดูเพิ่มเติมได้จาก สรศักดิ์ งามขจรกุลกิจ, อ้างแล้ว, หน้า 270.

⁸ สรศักดิ์ งามขจรกุลกิจ, อ้างแล้ว, หน้า 277, ดูเพิ่มเติมได้จาก ประยูทธ สิทธิพันธ์, ประวัติศาสตร์การเมืองไทย, (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์นครชน, 2511), หน้า 585.

⁹ สุราชัย ยิ้มประเสริฐ, อ้างแล้ว, หน้า 110-111.

¹⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 116.

หลักฐาน ในกรณีนี้อาจมีการกระทำใดๆ เกิดขึ้นเพื่อขัดขวางการดำเนินงานตามรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2490 นี้¹¹ ด้วยพระราชกำหนดดังกล่าว ทำให้มีการค้นบ้านและจับบุคคลที่เกี่ยวข้องกับฝ่ายนายปรีดี พนมยงค์หลายคน เช่น ในวันที่ 20 พฤศจิกายน 2490 มีการจับ พ.อ.ทวน วิชัยชัทตะ อดีต รัฐมนตรีช่วยว่าการกลาโหม วันที่ 24 พฤศจิกายน จับนายเสนาะ นิลกำแหง และนายชาญ บุนนาค อดีตเสรีไทย พร้อมทั้งออกประกาศจับนายทองอินทร์ ภูริพัฒน์ นายเตียง ศิริขันธ์ นายทองเปลว ชลภูมิ นายเฉียบ ชัยสงค์ วันที่ 25 พฤศจิกายน จับนายทอง กัณฑ์ธรรม วันที่ 30 พฤศจิกายน จับนายเดือน บุนนาค อดีตรองนายกรัฐมนตรี วันที่ 2 ธันวาคม ค้นบ้านนายทองอินทร์ ภูริพัฒน์ วันที่ 5 ธันวาคม จับนายทวี บุญยเกตุ อดีตนายกรัฐมนตรี นายวิจิตร ลุตติยานนท์ อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง เป็นต้น แต่บุคคลที่ถูกจับกุมในช่วงนี้ ส่วนใหญ่ได้รับการปล่อยตัวไปหลังจากการจับกุมในระยะเวลาดังกล่าว เนื่องจากไม่มีหลักฐานจริงจังกที่จะเอาผิดได้ว่าคนเหล่านั้นพยายามดำเนินการต่อต้านรัฐบาลนายควง อภัยวงศ์ และคณะรัฐประหาร¹² นอกจากการกระทำดังกล่าวแล้ว ตั้งแต่ปลายปี พ.ศ. 2490 เป็นต้นมา รัฐบาลยังพยายามจัดเก็บอาวุธและวิทยุที่เสรีไทยยังคงครอบครองอยู่ทั้งหมดด้วย โดยอ้างว่า มีกลุ่มคนกลุ่มหนึ่งพยายามจะเปลี่ยนแปลงการปกครอง จากระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ไปเป็นระบอบสาธารณรัฐซึ่งมีประธานาธิบดีเป็นผู้ปกครองสูงสุด และบุคคลกลุ่มนี้จะใช้อาวุธของเสรีไทยในการควบคุมกำลังทหาร เข้ายึดอำนาจการปกครองของรัฐบาล รวมทั้งจะขัดขวางไม่ให้พระเจ้าอยู่หัวองค์ปัจจุบัน (รัชกาลที่ 9) เสด็จกลับคืนสู่ประเทศไทย ดังที่ได้กล่าวในวารสาร ข่าวโฆษณาการ เรื่อง “จับกุมผู้สงสัยจะเป็นผู้ลอบปลงพระชนม์ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล และผู้สงสัยจะก่อการปฏิวัติใช้การปกครองระบอบสาธารณรัฐ” ความว่า

...การจับกุมบุคคลที่ร่วมวางแผนการปฏิวัติยังกระทำอยู่เรื่อยๆ บุคคลคณะนี้มีอยู่ทั่วพระราชอาณาจักร ได้วางแผนการเป็นการใหญ่ เท่าที่ได้จับกุมมาแล้ว ไม่ปรากฏว่ามีทหารรวมอยู่ด้วย...¹³

¹¹ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับชั่วคราว พ.ศ. 2490 มีสาระสำคัญคือ การกำหนดให้มี 2 สภา คือ สภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา มีจำนวนสมาชิกเท่ากัน ให้วุฒิสภามาจากการที่พระมหากษัตริย์ทรงเลือกตั้ง ให้หรือพ้นอภิรัฐมนตรีสภา ไม่มีมาตราห้ามวุฒิสภาเป็นข้าราชการประจำ ให้อำนาจแก่พระมหากษัตริย์เพิกถอนรัฐมนตรีเป็นการเฉพาะตัวได้ด้วยพระราชโองการ ให้อำนาจกรณีฉุกเฉินแก่พระมหากษัตริย์ในการตราพระราชกำหนดออกบังคับใช้ รัฐธรรมนูญฉบับนี้ ถือเป็น การให้อำนาจแก่พระมหากษัตริย์เพิ่มมากขึ้น และในอีกแห่งหนึ่งก็เป็นการเพิ่มอำนาจให้กับรัฐบาลด้วย, ข้อมูลจาก สุทธชัย ชัมประเสริฐ, อ้างแล้ว, หน้า 109-110.

¹² เรื่องเดียวกัน, หน้า 116-118.

¹³ ข่าวโฆษณาการ 10,11 (พฤศจิกายน 2490): 1099-1101.

การเก็บอาวุธเสรีไทยของคณะทหาร น่าจะมีเหตุผลเบื้องหลังสำคัญที่สุด มาจากการที่อาวุธของเสรีไทยที่สหรัฐอเมริกาให้ไว้ เป็นอาวุธที่ดี ทันสมัย และมีจำนวนมาก กลุ่มผู้นำอีสานอาจจะรวบรวมกำลังคน และนำกำลังติดอาวุธมาโจมตีคณะทหาร หรือก่อการรัฐประหารต่อคณะรัฐบาลที่คณะทหารสนับสนุนได้ ดังนั้น เพื่อความมั่นคงและปลอดภัยของตน คณะทหารจึงปฏิบัติการกวาดล้าง ยึดอาวุธเสรีไทยมาให้ได้มากที่สุดเป็นอันดับแรก เพราะหากเสรีไทยไม่มีอาวุธแล้ว ก็เท่ากับว่าไม่มีทางต่อสู้กับกองทัพได้¹⁴ ดังข้อความที่ปรากฏในวารสาร ข่าวโฆษณาการ ความว่า

...๔. อาวุธปืนเสรีไทย ซึ่งอยู่ในหน่วยราชการทหาร ทางกระทรวงกลาโหมจะได้เก็บเป็นสมบัติของชาติ ส่วนที่ยังกระจายอยู่ทั่วๆ ไปในเอกชนนั้น ให้รวบรวมเก็บไว้เป็นของรัฐบาล ควรอนุญาตให้มีกันได้อย่างละ ๑ ชิ่น เช่น ปืนกลก็เพียง ๑ กระบอก ไม่ให้มีกันตั้งคนละ ๑๕ กระบอก ลูกกระเบิด ปืนพก ก็ต้องมีคนละ ๑ เท่านั้น

๕. เครื่องวิทยุเสรีไทยที่กระจายอยู่ตามจังหวัดต่างๆ เช่น อีสานและปักษ์ใต้ ให้เก็บเป็นของรัฐบาลให้หมดสิ้น...¹⁵

ต่อมาในช่วงปี พ.ศ. 2491 คณะทหารยังพยายามหาทางจับกุมกลุ่มผู้นำอีสาน เพื่อไม่ให้มีบทบาทใดๆ อีกต่อไป เนื่องจากกลุ่มผู้นำอีสานยังคงเคลื่อนไหวต่อต้านรัฐบาล โดยการเขียนบทความลงในหนังสือพิมพ์ และทางการได้สืบทราบว่านายเตียง ศิริขันธ์ไปซ่อนสมุณผู้คนอยู่ที่ภาคอีสาน ซึ่งอาจก่ออันตรายต่อรัฐบาล จึงเฝ้าติดตามดูพฤติกรรมของเขามาโดยตลอด จากรายงานทางทหารของไทยในช่วงต้นปี พ.ศ. 2491 กล่าวถึงการติดตามและสืบความเคลื่อนไหวของนายเตียง ศิริขันธ์ ซึ่งจากรายงานแสดงให้เห็นถึงการตั้งหน่วยต่อต้าน และการครอบครองอาวุธทันสมัยของเขา ซึ่งน่าจะเป็นอาวุธจากสมัยสงครามโลกครั้งที่สอง ที่อาจเป็นไปได้ว่าเขาจะยังคงแอบเก็บเอาไว้ ดังข้อความที่ว่า

ได้รับข่าวพฤติกรรมของคณะต่อต้านเพิ่มเติมมาอีกดังนี้ ข่าวจากผบ.ม.พัน ๓ และสายลับทั้ง ๒ ยืนยันตรงกันว่า ในพื้นที่บริเวณทิวเขาทิศใต้ ระหว่าง บ.เต่างอย กับบ.นาคู เปนสถานที่ตั้งของคณะต่อต้าน โดยมีการจัดเวรยามถืออาวุธปืนทันสมัยอยู่ตามช่องทางต่างๆ ไว้อย่างเข้มแข็ง คือที่บ.ซาด (ทิศเหนือบ.นาคู) บ.หลุบเลา บ.โคกกลาง

¹⁴ สรศักดิ์ งามขจรกุลกิจ, อ้างแล้ว, หน้า 273, 282-283.

¹⁵ ข่าวโฆษณาการ 10, 11 (พฤศจิกายน 2490): 1062-1063, รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ครั้งที่ 11/2492 (วิสามัญ) ชุดที่ 1 วันพฤหัสบดีที่ 10 กุมภาพันธ์ 2492.

และสามแยกทางเข้าบ.เต่างอย... เมื่อ ๓ พ.ค. ๕๑ ๒๔.๐๐ มีบ.ขนาดใหญ่บินวนเวียนเหนือบ.นาคู และเมื่อ ๐๒.๐๐ มีรถ ๔ คันวิ่งหายไปทางบ.หินลาด นายเตียง ศิริขันธ์มีรถจีพเป็นพาหนะประจำตัว ได้มีผู้เคยเห็นผ่านไปมาระหว่างบ.ล่างคือ กับบ.หลุมเกล้าเสมอๆ... ควรที่ทางราชการจะได้พิจารณา มิฉะนั้นการฟักตัวของคณะต่อต้านก็คงมีเป็นปีกแผ่นอยู่เรื่อยๆ มิวันใดก็วันหนึ่งอาจจะก่อความยุ่งยากขึ้น¹⁶

ดังนั้น เพื่อไม่ให้เกิดการกระทำของนายเตียง ศิริขันธ์เป็นภัยแก่คณะทหารและรัฐบาล ในเดือนกุมภาพันธ์ 2491 รัฐบาลจึงฟ้องนายเตียง ศิริขันธ์ และพวกรวม 18 คน ในข้อหาทกฏแบ่งแยกดินแดน โดยกล่าวหาว่าจะตั้งรัฐลาว รัฐเหนือ รัฐกลาง รัฐใต้ มีรัฐธรรมนูญ ปกครองเป็นรัฐขึ้นต่อสันนิบาตเอเชีย ข้อหาอย่างเป็นทางการ คือ “สมคบกันพยายามจะก่อการขบถเพื่อทำลายรัฐบาล และเพื่อจะเปลี่ยนแปลงประเพณีการปกครองราชอาณาจักรไทย กระทำการเพื่อจะให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในรัฐบาล และกฎหมายแผ่นดิน และจะให้เกิดความปั่นป่วน หรือกระด้างกระเดื่องในหมู่ประชาชน กับมีอาวุธปืน กระสุนปืน และวัตถุระเบิดไว้โดยมิได้รับอนุญาต”¹⁷ แต่นายเตียง ศิริขันธ์หนีการจับกุมไปตั้งค่ายอยู่ที่เทือกเขาภูพาน รวบรวมคนและนำอาวุธจากสมัยสงครามมาให้กับกลุ่มชาวบ้าน และข้าราชการที่เคยมาฝึกอาวุธกับเสรีไทย และมาเข้าร่วมเป็นอาสาสมัครต่อต้านรัฐบาลและคณะทหารในครั้งนี้อย่างนี้¹⁸ ดังข้อความในหนังสือพิมพ์ สยามนิกร ความว่า

...ทหารและตำรวจได้เร่งปฏิบัติงาน ตั้งแต่คืนวันที่ ๒๔ มกราคม จับกุมพวกฟองของเตียงได้ประมาณ ๔๐ คน เป็นพลพรรคจี้ยาสำหรับหุงหาอาหาร ๖ คน อาวุธปืนได้อาวุธปืนทันสมัยราว ๔๐๐ กระบอก วิทยู ๓ เครื่อง รถจีพหนึ่งคัน พร้อมด้วยลูกกระบอกและลูกปืนอีกเป็นจำนวนมาก ส่วนตัวนายเตียง ทหารและตำรวจกวาดไปโดยกระชั้นชิด ตลอดเวลาแต่ไม่สามารถจับกุมได้ เพราะภูมิประเทศเป็นภูเขาสลับซับซ้อน ยากแก่การติดตาม เมื่อได้เขาตามตัวอยู่สิบห้าวัน ไม่พบจึงต้องล่าทัพกลับ¹⁹

¹⁶ กชช., สร.0201.32/14, พงศัตถการณัของคณะต่อต้าน ลงวันที่ 15 มกราคม 2491.

¹⁷ สยามนิกร 11 (1 มิถุนายน 2491): 1, ดูเพิ่มเติมได้จาก คารารัตน์ เมตตาริกานนท์, “การรวมกลุ่มทางการเมืองของ “ส.ส.อีสาน” พ.ศ. 2476-2494,” (วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาประวัติศาสตร์ ภาควิชาประวัติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543), หน้า 314.

¹⁸ สรศักดิ์ งามขจรกุลกิจ, อ้างแล้ว, หน้า 295, ดูเพิ่มเติมได้จาก สุทธชัย ยิ้มประเสริฐ, อ้างแล้ว, หน้า 172-174.

¹⁹ สยามนิกร 11 (1 มีนาคม 2491): 6.

และจากรายงานจากผู้บัญชาการมณฑล ๓ ถึงผู้บัญชาการทหารบก เมื่อวันที่ 17 ธันวาคม 2491 ความว่า

...นายเตียง ศิริขันธ์ ได้รวบรวม ญวน และลาว ได้กำลังประมาณ ๒๐๐๐ คน ชุมนุมกันอยู่ที่ภูผาแค้น ทิศใต้ จังหวัดสกลนคร ๑๖ กิโลเมตร ในบริเวณนั้น บุคคลแปลกหน้าผ่านเข้าไปไม่ได้เลย และสายลับได้เคยเห็นบ. มาทิ้งสิ่งของให้หลายครั้งแล้ว จึงน่าจะสันนิษฐานได้ว่า นายเตียง ศิริขันธ์คงจะซ่อนสมุ้คนอยู่ในบริเวณนี้จริง ซึ่งเป็นแนวทางเดียวกับที่ได้รายงานมาแล้ว...²⁰

ในช่วงต้นปี พ.ศ. 2491 นี้ ผู้นำทางการเมืองไทยฝ่ายนายปรีดี พนมยงค์คนอื่นๆ ก็โดนจับด้วยข้อหาต่างๆ อีก เช่น นายทองอินทร์ ภูริพัฒน์ ถูกกล่าวหาว่ามีอาวุธไว้ในครอบครองโดยไม่ได้รับอนุญาต นายวิจิตร ลุติตานนท์ ถูกกล่าวหาว่าใช้เงินหลวงผิดประเภท นายทองเปลว ชลภูมิ ถูกกล่าวหาเรื่องทุจริตองค์การสรรพอาหาร นายถวิล อุดล ถูกข้อหาทุจริตเงินเสรีไทย เป็นต้น และยังมีอดีตเสรีไทยอีกหลายคนที่ถูกคณะรัฐประหารออกหมายจับและติดตามตัว²¹ เช่น นายพึ้ง ศรีจันทร์ นายทิม ภูริพัฒน์ เป็นต้น แม้ว่าผู้ถูกกล่าวหาส่วนใหญ่ จะพ้นข้อกล่าวหาในครั้งนี้อาจได้ เนื่องจากหลักฐานไม่เพียงพอ แต่ต่อมาในเดือนตุลาคม 2491 รัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงครามจับกุมตัวผู้นำอีสานอีกครั้ง เช่น นายทองอินทร์ ภูริพัฒน์ นายทิม ภูริพัฒน์ นายเตียง ศิริขันธ์ นายถวิล อุดล และนายฟอง สิทธิธรรมในข้อหากบฏแบ่งแยกดินแดน แต่ในที่สุดศาลสั่งปล่อยตัวทั้งหมด เพราะไม่มีหลักฐานในการกระทำผิด ทั้งหมดจึงพ้นข้อกล่าวหาได้²² หลังจากนั้นไม่นาน มีการฟื้นคดีเรื่องการลอบปลงพระชนม์รัชกาลที่ 8 อีกครั้ง โดยศาลอาญาทำการพิจารณาคดีสวรรคตสืบพยานเป็นวันแรกเมื่อวันที่ 28 กันยายน 2491 และออกหมายจับนายปรีดี พนมยงค์ แต่เขาได้หนีไปยังประเทศสิงคโปร์ตั้งแต่วันที่ 8 พฤศจิกายน 2490 ซึ่งเป็นวันก่อการรัฐประหารแล้ว²³

²⁰ กชข., สร.0201.32/14, การเคลื่อนไหวทางภาคอีสาน ลงวันที่ 17 ธันวาคม 2491.

²¹ สุทธชัย อัมประเสริฐ, อ้างแล้ว, หน้า 119, ดูเพิ่มเติมได้จาก สุวัฒน์ชัย แสนราช, “แนวคิดและบทบาททางการเมืองของนายถวิล อุดล สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดร้อยเอ็ด พ.ศ. 2480-2492,” (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาประวัติศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2541), หน้า 152; ข่าวโฆษณาการ 10, 11 (พฤศจิกายน 2490): 1062-1063 และ ข่าวโฆษณาการ 10, 12 (ธันวาคม 2490): 1213-1215.

²² คารารัตน์ เมตตาริกานนท์, อ้างแล้ว, หน้า 319.

²³ วิเทศกรณีย์, อ้างแล้ว, หน้า 873, ดูเพิ่มเติมได้จาก ปรีดี พนมยงค์, ชีวิตผันผวนของข้าพเจ้า, (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์เทียนวรรณ, 2529), หน้า 106.

นอกจากความพยายามจับกุมผู้นำอีสานแล้ว ทางรัฐบาลยังโยกย้ายข้าราชการทางภาคอีสาน ซึ่งเป็นอดีตเสรีไทยออกไปจากพื้นที่ประจำที่เคยอยู่ด้วย เพื่อป้องกันไม่ให้ร่วมกับผู้นำอีสาน รวมรวมกำลังคนต่อต้านรัฐบาลได้อีก ส่วนบางคนที่ทางการสงสัยว่าจะเป็นผู้นำก็ถูกปลดออกจากราชการไปเลย เช่น การปลดนายเอื้อ จันทรวงศ์ ปลัดจังหวัดสกลนคร และโยกย้ายข้าราชการในจังหวัดนี้ก็เป็นจำนวนมาก ในช่วงกลางปี พ.ศ. 2491 เป็นต้น²⁴

รัฐบาลยังใช้วิธีการกระจายข่าวเรื่องที่จะมีกลุ่มคน นำโดยนักการเมืองไทยบางคน กำลังจะก่อการเคลื่อนไหวเพื่อแบ่งแยกดินแดนไทย ทางภาคอีสาน ไปรวมกับทางประเทศลาว มีการเตรียมกำลังและอาวุธจำนวนมาก และทำการชักชวนให้ชายฉกรรจ์ไทยเข้าร่วมด้วย เพื่อฝึกการรบแบบกองโจร และการใช้อาวุธ²⁵ ซึ่งการกระจายข่าวแบบนี้ เพื่อให้ประชาชนไทยทั่วไปรู้สึกกลัว และไม่กล้าไปเข้าร่วมกับกลุ่มเคลื่อนไหวใดๆ รวมทั้งยังเป็นการทำให้ ภาพของนักการเมืองภาคอีสาน ดูเป็นที่น่ารังเกียจ เพื่อรัฐบาลจะได้มีข้ออ้างในการกำจัดนักการเมืองที่ถูกกล่าวหาเหล่านี้

ความพยายามสุดท้ายของผู้นำทางการเมืองไทยฝ่ายนายปรีดี พนมยงค์ ที่จะเคลื่อนไหวต่อต้าน จอมพล ป. พิบูลสงครามและคณะรัฐประหาร เริ่มจากเมื่อนายปรีดี พนมยงค์เดินทางจากสิงคโปร์กลับมาถึงประเทศไทย ในวันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2492 โดยในครั้งแรก เขาตั้งใจจะมาต่อสู้คดีสวรรคตของรัชกาลที่ 8 แต่การติดต่อเพื่อสู้คดีและให้รัฐบาลรับรองความปลอดภัยนั้นไม่ประสบความสำเร็จ หลังจากนั้น จึงมีการรวมตัวกันระหว่างกลุ่มผู้สนับสนุนนายปรีดี พนมยงค์ทั้งจากพลเรือน ตำรวจ ทหารบก ทหารเรือ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นอดีตเสรีไทยที่เคยทำงานกับนายปรีดี พนมยงค์มาก่อน ในนาม “ขบวนการประชาธิปไตย 26 กุมภาพันธ์ 2492”²⁶ เช่น นายปราโมทย์ พึ่งสุนทร นายไสว สุทธิพิทักษ์ พล.ร.ต.ถวัลย์ ชำรงนาวาสวัสดิ์ นายทวี ตะเวทิกุล ร.ท.กระจำจ ตุลาภิรักษ์ ร.ต.อ.เจียบ อัมพุนันท์ พ.อ.ทวน วิชัยชัทตะ พล.ต.เนตร เขมะโยธิน ฯลฯ ก่อการเคลื่อนไหวในวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2492 เพื่อยึดอำนาจรัฐบาล และแม้ว่ากลุ่มผู้นำอีสานจะไม่ได้เข้าร่วมในขบวนการนี้โดยตรง แต่ก็มีส่วนช่วยส่งคนมาเข้าร่วมด้วยบ้าง²⁷ แผนการปฏิบัติการคือ จะใช้แผนการยึดอำนาจแบบใต้ดิน ซึ่งจะเป็นการต่อสู้กันระหว่างพลพรรคเสรีไทยเดิมกับทหารประจำการ โดยใช้วิธีการแบบ “สายฟ้าแลบ” ยึดสถานที่สำคัญๆ จับกุมบุคคลสำคัญของทางราชการ ปลดอาวุธทหาร และล้ม

²⁴ สยามนิกร 11 (16 พฤษภาคม 2491): 1 และ สยามนิกร 11 (18 กันยายน 2491): 1.

²⁵ ข่าวโฆษณาการ 11, 11 (พฤศจิกายน 2491): 1512.

²⁶ สรศักดิ์ งามขจรกุลกิจ, อ้างแล้ว, หน้า 300.

²⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 300-305.

รัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงครามประกาศตั้งรัฐบาลขึ้นใหม่ โดยจะยกเลิกรัฐธรรมนูญ ฉบับปี พ.ศ. 2482 แล้วนำรัฐธรรมนูญฉบับปี พ.ศ. 2475 มาใช้ใหม่²⁸

ปฏิบัติการเริ่มขึ้นโดยการยึดสถานที่สำคัญหลายแห่ง โดยเฉพาะการยึดพระบรมมหาราชวัง และประกาศยึดอำนาจจอมพล ป. พิบูลสงครามในวันนั้น แต่ปฏิบัติการของผู้สนับสนุนนายปรีดี พนมยงค์ครั้งนี้ไม่ประสบความสำเร็จ รัฐบาลเป็นฝ่ายชนะ สามารถจับกุมและยึดอาวุธผู้ก่อการได้ แต่นายปรีดี พนมยงค์ยังสามารถหลบหนีไปลี้ภัยอยู่ประเทศจีน และย้ายไปประเทศฝรั่งเศสในภายหลัง โดยไม่มีโอกาสกลับมาประเทศไทยอีกเลย จนกระทั่งถึงแก่อสัญกรรมที่บ้านพักชานกรุงปารีส ประเทศฝรั่งเศส เมื่อวันที่ 2 พฤษภาคม 2526 ส่วนผู้นำอีสาน เช่น นายทองอินทร์ ภูริพัฒน์ นายถวิล อุดล นายจำลอง ดาวเรือง นายทองเปลว ชลภูมิ ถูกตำรวจจับอีกครั้ง เมื่อวันที่ 3 กุมภาพันธ์ 2492²⁹ และนำไปขังทั้งหมดในวันถัดมา 4 มีนาคม 2492 โดยทางตำรวจอ้างว่าผู้ต้องหาจะหลบหนี ส่วนนายทวี ตะเวทีกุลถูกยิงตายขณะพยายามหนีออกนอกประเทศในวันที่ 31 มีนาคม 2492³⁰ ดังนั้น การปฏิบัติการต่อต้านรัฐบาลในครั้งนี้ จึงถือได้ว่าเป็นการสิ้นสุดบทบาททางการเมืองของนายปรีดี พนมยงค์ และกลุ่มผู้สนับสนุน โดยเฉพาะกลุ่มผู้นำอีสาน ซึ่งมีบทบาทมากในการร่วมมือกับนายปรีดี พนมยงค์ ทั้งในงานของคณะรัฐบาลและงานเสรีไทย นายปรีดี พนมยงค์กล่าวถึงการเสียชีวิตของ 4 ผู้นำอีสานว่า

...หลังจากความพ่ายแพ้ของกบฏวังหลวง เมื่อวันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๙๒ เจ้าหน้าที่ตำรวจก็ได้จับกุมผู้ต้องสงสัยในการเข้าร่วมก่อการฯ ในบรรดาผู้ที่ถูกจับกุมเหล่านี้ ปรากฏว่าบางคนไม่มีส่วนรู้เห็นกับการก่อการฯ ดังกล่าวเลย ... ถึงอย่างไรก็ดี อดีตรัฐมนตรี ๔ คน ได้แก่ นายทองอินทร์ ภูริพัฒน์ นายถวิล อุดล นายจำลอง ดาวเรือง และนายทอง เปลว ชลภูมิ ซึ่งไม่ได้เข้าร่วมลงมือก่อการฯ ในวันนั้นกับเรากลับถูกจับกุมทั้ง ๔ คน

ก่อนวันก่อการฯ ๑ วัน นายทองอินทร์ นายถวิล อุดล และนายจำลอง ดาวเรือง ได้รับคำเตือนให้อยู่ในบ้านของตน และมีให้ปรากฏตัวจนกว่าฝ่ายก่อการฯ จะประสบความสำเร็จด้วยเหตุนี้ ทั้ง ๓ คนนี้จึงอยู่ในบ้านของตนเฉยๆ แต่จอมพลพิบูลสงครามและ

²⁸ ประทีป สายเสน, กบฏวังหลวงกับสถานะของปรีดี พนมยงค์, (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์อักษรสาส์น, 2532), หน้า 62-80.

²⁹ ดารารัตน์ เมตตาริกานนท์, อ้างแล้ว, หน้า 321.

³⁰ ปรีดี พนมยงค์, อ้างแล้ว, หน้า 122, ดูเพิ่มเติมได้จาก ข่าวนิตยสารการเมืองรายสัปดาห์ 1, 8 (12 มีนาคม 2492): 4, และ สรศักดิ์ งามขจรกุลกิจ, อ้างแล้ว, หน้า 317-319.

ฝ่ายปฏิกริยาได้จับกุมพวกเขาด้วยเหตุผลว่ามันทำตัวเป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐบาล ส่วนนายทองเปลว ชลภูมิ นั้น อยู่ที่ป็นัง เป็นเวลาหลายเดือนก่อนการก่อการฯ ด้วยซ้ำ และข้าพเจ้าไม่เคยขอให้เขาเข้าร่วมการก่อการฯ ด้วยเลย ถึงกระนั้น เจ้าหน้าที่ตำรวจของจอมพลพิบูลสงคราม ก็ประกาศว่าได้เห็นทองเปลว ชลภูมิ และตำรวจก็ได้ส่งโทรเลขถึงเขาโดยใช้ชื่อภรรยาของอดีตรัฐมนตรีท่านนี้เป็นผู้ส่ง นายทองเปลว ชลภูมิจึงได้เดินทางกลับกรุงเทพฯ โดยไม่ทันนึกว่าเป็นกอลวงของตำรวจ ทันทึที่ถึงกรุงเทพฯ ก็ถูกจับกุม...³¹

ต่อมา นายเตียง ศิริขันธ์ซึ่งรอดจากการถูกจับกุมและสังหารหมู่ผู้นำอีสานในครั้งนั้น กลับเข้ามาต่อต้านจอมพล ป. พิบูลสงครามในระบอบรัฐสภาอีกครั้ง คือ กลับมาเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในปี พ.ศ. 2495 แต่ในที่สุด เขาถูกจับตัวไปยิงทิ้งพร้อมกับนายชาญ บุณนาค และพรรคพวก โดยหยาบสาบสูญไปตั้งแต่วันที่ 12 ธันวาคม 2495³² ดังนั้นสถานการณ์ทางการเมืองของไทยตั้งแต่ พ.ศ. 2491 เป็นต้นมา ถือเป็นการเปลี่ยนกลุ่มอำนาจทางการเมืองใหม่ จากผู้นำทางการเมืองที่สนับสนุนฝ่ายนายปรีดี พนมยงค์มาเป็นจอมพล ป. พิบูลสงครามเข้ากุมอำนาจบริหารอีกครั้ง การเปลี่ยนแปลงนี้ ส่งผลต่อการดำเนินนโยบายให้ความช่วยเหลือรัฐบาลลาวอิสระในไทยด้วย เพราะเมื่อผู้นำฝ่ายนายปรีดี พนมยงค์ โดยเฉพาะผู้นำอีสานที่เคยให้ความช่วยเหลือขบวนการลาวอิสระ ถูกกำจัดไปจนเกือบหมดแล้ว ดังนั้น ตั้งแต่ช่วง พ.ศ. 2492 เป็นต้นมา จึงไม่มีใครให้ความช่วยเหลือลาวอิสระอีก แม้ว่านายเตียง ศิริขันธ์จะยังรอดชีวิตมาได้จนถึงปี พ.ศ. 2495 แต่เขาก็ไม่สามารถให้ความช่วยเหลือลาวอิสระได้อีกต่อไป

5.1.2. ไทยกับปัญหาสงครามเย็น

จากการที่ไทยสามารถเข้าเป็นสมาชิกในองค์การสหประชาชาติได้แล้ว เมื่อวันที่ 15 ธันวาคม 2489 ทำให้รัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม ไม่ต้องประสบปัญหาการยอมรับจากประเทศต่างๆ อีกต่อไป แต่ปัญหาสำคัญที่รัฐบาลชุดนี้ต้องเผชิญ คือ ปัญหาเรื่องสงครามเย็น และปัญหาการขยายตัวของคอมมิวนิสต์ที่รุนแรงมากขึ้น รัฐบาลจึงต้องการความช่วยเหลือในด้านต่างๆ จากสหรัฐอเมริกา เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและกองทัพให้มีอาวุธที่ทันสมัยและมีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งจะเป็นการปกป้องประเทศชาติจากภัยคอมมิวนิสต์และเสริมสร้างความมั่นคงของรัฐบาล ดังนั้น นโยบายของ

³¹ ปรีดี พนมยงค์, อ้างแล้ว, หน้า 122.

³² วิเทศกรณีย์, อ้างแล้ว, หน้า 1007-1008, ดูเพิ่มเติมได้จาก สรศักดิ์ งามขจรกุลกิจ, อ้างแล้ว, หน้า 322.

รัฐบาลจึงเน้นที่การร่วมมือกับองค์การสหประชาชาติอย่างเคร่งครัด³³ เพื่อให้ได้รับความช่วยเหลือมากที่สุด

สงครามเย็นเริ่มเกิดขึ้นในช่วงปี พ.ศ. 2488-2489 จากการใช้โซเวียตแผ่ขยายอิทธิพลและลัทธิคอมมิวนิสต์เข้าไปในยุโรปตะวันออกในทันทีที่สงครามโลกครั้งที่สองยุติลง โดยมีเครื่องมือที่สำคัญคือกองทัพแดงของโซเวียต ซึ่งเข้าไปประจำการอยู่แล้วในยุโรปตะวันออกตั้งแต่ช่วงสุดท้ายของสงครามโลกครั้งที่สอง กองทัพแดงนี้เข้าไปแทรกแซงในกลุ่มการเมืองต่างๆ ในยุโรปตะวันออก เช่น โปแลนด์ ฮังการี ยูโกสลาเวีย เป็นต้น เพื่อให้มีการปฏิวัติเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบอบคอมมิวนิสต์ และให้เข้าอยู่ภายใต้อิทธิพลของโซเวียต หลังจากที่ยุโรปตะวันออกส่วนใหญ่ไว้ใจในการควบคุมแล้ว โซเวียตหันมาสนใจประเทศทางด้านริมฝั่งทะเลเมดิเตอร์เรเนียนและยุโรปกลาง เริ่มต้นจากเข้าแทรกแซงในประเทศอิหร่าน โดยการไม่ยอมถอนกองทัพแดงกลับไปเมื่อสิ้นสุดสงคราม แต่กลับเพิ่มกำลังทหารเข้าไปอีก ใช้แรงกดดันทางการเมืองและการคุกคามทางทหาร เรียกร้องให้อิหร่านให้อัตราส่วนน้ำมันแก่โซเวียตเท่ากับที่ให้อังกฤษและสหรัฐอเมริกา แต่ในกรณีนี้ สหรัฐอเมริกาสามารถผลักดันให้โซเวียตถอนทัพออกไปจากอิหร่าน และระงับข้อเรียกร้องในเรื่องน้ำมันได้ โดยผ่านการทำงานของคณะกรรมการความมั่นคงแห่งองค์การสหประชาชาติ และวิธีการทูตของสหรัฐอเมริกาเอง³⁴

หลังจากนั้น โซเวียตยังพยายามคุกคามตุรกี และแทรกแซงในวิกฤตการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองภายในของกรีซ ซึ่งเกิดขึ้นในช่วงปี พ.ศ. 2490 สหรัฐอเมริกาภายใต้การนำของประธานาธิบดีทรูแมน (Harry S. Truman) เข้าช่วยเหลือปกป้องตุรกีและกรีซ และประกาศนโยบายช่วยเหลือประเทศกลุ่มโลกเสรีต่อต้านการคุกคามของคอมมิวนิสต์ ในเดือนมีนาคม 2490 ซึ่งเป็นที่รู้จักกันในนามของ “หลักการทรูแมน” (Truman Doctrine) รวมทั้งประกาศใช้ “แผนการมาร์แชล” (Marshall Plan) ในเดือนมิถุนายน ปีเดียวกัน ซึ่งมีจุดประสงค์หลักคือ การช่วยเหลือประเทศต่างๆ ในยุโรปบูรณะฟื้นฟูเศรษฐกิจภายหลังสงคราม โซเวียตมองว่านโยบายช่วยเหลือประเทศต่างๆ ของสหรัฐอเมริกาดังกล่าวนี้เป็นแผนการหาพันธมิตร จึงตอบโต้ด้วยการจัดตั้งองค์การ “โคมินฟอรัม” (Cominform) หรือ “สำนักงานข่าวสารคอมมิวนิสต์” (Communist Information Bureau) ขึ้นในเดือนกันยายน 2490 เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการควบคุมประเทศบริวารในยุโรปตะวันออก เผยแพร่ลัทธิคอมมิวนิสต์ และกวาดล้างพวกที่ไม่ใช่คอมมิวนิสต์ในยุโรปตะวันออก แทนองค์การ “โคมินเทิร์น”

³³ กจช., (2)ศธ. 15.2/5, คำแถลงนโยบายของรัฐบาล วันที่ 21 เมษายน 2491.

³⁴ วิมลวรรณ ภักโรดม, ยุโรปหลังสงครามโลกครั้งที่สอง, (กรุงเทพฯ: คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540), หน้า 23-25, ดูเพิ่มเติมได้จาก ดิเรก ชัยนาม, ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ เล่ม 1, (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, 2511), หน้า 205.

(Comintern) ซึ่งเป็นองค์การเผยแพร่ลัทธิคอมมิวนิสต์ ที่โซเวียตเคยยกเลิกไปแล้วในช่วงสงครามโลกครั้งที่สอง เพื่อเอาใจสหรัฐอเมริกาที่ให้ความช่วยเหลือในช่วงสงคราม และในปี พ.ศ. 2492 โซเวียตจัดตั้งองค์การ “โคเมคอน” (COMECON) หรือสภาเพื่อความช่วยเหลือซึ่งกันและกันในทางเศรษฐกิจ เพื่อช่วยเหลือประเทศบริวารของตน ชดเชยกับการไม่ได้รับความช่วยเหลือจากสหรัฐอเมริกาในแผนการมาร์แชล³⁵ ดังนั้น สถานการณ์ของโลกในช่วงนี้จึงเป็นช่วงสงครามเย็น สองขั้วอำนาจระหว่างโลกเสรีภายใต้การนำของสหรัฐอเมริกา และฝ่ายคอมมิวนิสต์ภายใต้การนำของโซเวียต ต่างแย่งชิงกันหาพันธมิตร และพยายามเพิ่มความแข็งแกร่งให้กับฝ่ายตน ด้วยการสร้างระบบพันธมิตรทางทหาร และระบบความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจภายในกลุ่มของตน³⁶

ช่วงปี พ.ศ. 2490 นี้ ทางรัฐบาลฝรั่งเศสในทวีปยุโรป ก็ต้องเผชิญกับภาวะสงครามเย็น และการขยายตัวของลัทธิคอมมิวนิสต์เช่นเดียวกัน ปลายปี พ.ศ. 2490 มีการประท้วงหยุดงานของกรรมกรกลุ่มต่างๆ หลายครั้ง และขยายตัวอย่างรวดเร็ว โดยมีองค์การคอมมิวนิสต์ของฝรั่งเศสอยู่เบื้องหลัง การประท้วงหยุดงานนี้ส่งผลให้สภาพเศรษฐกิจของประเทศฝรั่งเศสเสียหายอย่างหนัก เกิดภาวะขาดแคลนถ่านหิน โรงงานอุตสาหกรรมต้องปิดตัวลง การค้าขายชะงักตัว ผลผลิตเสียหาย ค่าครองชีพถีบตัวสูงขึ้นมาก ค่าเงินฟรังก์ตกต่ำ ประเทศฝรั่งเศสต้องสูญเสียรายได้ที่ควรได้ไปวันละหลายพันล้านฟรังก์ นอกจากนั้น ประเทศฝรั่งเศสและอิตาลียังกลายเป็นสนามประลองกำลังกันระหว่างกลุ่มอำนาจฝ่ายขวา คือประเทศฝ่ายเสรี และกลุ่มอำนาจฝ่ายซ้าย คือคอมมิวนิสต์ ซึ่งสหรัฐอเมริกาได้พยายามอย่างเต็มที่ ในการช่วยเหลือฝรั่งเศสและอิตาลีไม่ให้ตกอยู่ในมือของฝ่ายคอมมิวนิสต์ได้ มีการเร่งรัดให้รัฐสภาสหรัฐอเมริกาลงมติจัดเงินช่วยเหลือฝรั่งเศส อิตาลี และออสเตรีย เป็นจำนวนเงินหลายร้อยล้านเหรียญดอลลาร์สหรัฐ ดังนั้น นโยบายของสหรัฐอเมริกาและอังกฤษในช่วงนี้ จึงน่าจะเป็นไปในทางเอาใจและให้ความช่วยเหลือฝ่ายฝรั่งเศสอย่างเต็มที่³⁷ นอกจากนั้น ทางสหรัฐอเมริกาและพันธมิตร ยังให้ความช่วยเหลืออย่างมากแก่เยอรมนีตะวันตก³⁸

³⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 29-30, ดูเพิ่มเติมได้จาก ดิเรก ชัยนาม, อ้างแล้ว, หน้า 187; ณรงค์ สิ้นสวัสดิ์, การเมืองระหว่างประเทศ, (กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2517), หน้า 167-168 และ Carlton F.H. Hayes, Marshall Whited Baldwin and Charles Woolsey Cole, *History of Europe*, (London: Macmillan Company, 1949), pp.1018-1019.

³⁶ สมพงษ์ ฐูมาก, ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศยุคปัจจุบัน (ทศวรรษ 1990 และแนวโน้ม), (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544), หน้า 252.

³⁷ เอกสารกระทรวงต่างประเทศ, NC.3:11//7, การติดต่อทำความรู้จักกับเจ้าหน้าที่กระทรวงการต่างประเทศฝรั่งเศส ลงวันที่ 25 พฤศจิกายน 2490.

³⁸ เมื่อสงครามในยุโรปสิ้นสุดลงจากการพ่ายแพ้ของเยอรมนีต่อฝ่ายสัมพันธมิตร ประเทศเยอรมนีถูกแบ่งออกเป็น 4 ส่วน โดยอังกฤษ ฝรั่งเศส และสหรัฐอเมริกาปกครองดินแดนเยอรมนีทางด้านตะวันตก ส่วนโซเวียตปกครอง

ทั้งด้านการส่งอาหาร เชื้อเพลิง และวัตถุดิบสำหรับใช้ในอุตสาหกรรม เพื่อแข่งกับการที่โซเวียตสนับสนุนเยอรมนีตะวันออก โดยเฉพาะในช่วงวิกฤตการณ์เบอร์ลิน พ.ศ. 2491-2492³⁹

ในเดือนเมษายน 2492 สหรัฐอเมริกาและชาติตะวันตกต่างๆ เช่น แคนาดา อังกฤษ ฝรั่งเศส อิตาลี นอร์เวย์ ไอซ์แลนด์ เดนมาร์ก เนเธอร์แลนด์ เบลเยียม ลักเซมเบิร์ก และโปรตุเกส ร่วมกันตั้ง “องค์การนาโต” (North Atlantic Treaty Organization: NATO) โดยสหรัฐอเมริกาให้ความสนับสนุนอย่างมากทางการเงิน เพื่อให้เป็นองค์การสื่อกลางให้ประเทศที่เข้าร่วม เป็นพันธมิตรกันและช่วยกันต่อต้านการขยายตัวของคอมมิวนิสต์ ไม่ให้เข้ามาในยุโรปและทะเลเมดิเตอร์เรเนียน โดยมีประเทศกรีซและตุรกี เข้าร่วมด้วยในภายหลัง⁴⁰ และเมื่อประเทศต่างๆ รวมตัวกันหลายประเทศ ก็จะเป็นการเพิ่มดุลอำนาจทางทหารให้กับฝ่ายต่อต้านลัทธิคอมมิวนิสต์ด้วย⁴¹

ส่วนทางทวีปเอเชีย ประเทศจีนภายใต้การนำของเหมาเจ๋อตุง (Mao Tse-tung) ได้รับความช่วยเหลือจากโซเวียต ทั้งทางด้านการทหาร การค้า ผู้ช่วยทางเทคนิคและที่ปรึกษา พรรคคอมมิวนิสต์จีนยึดอำนาจการปกครองจากรัฐบาลจีนคณะชาติของเจียงไคเช็ค (Chiang Kai-shek) แล้วตั้งสาธารณรัฐประชาชนจีน ในวันที่ 1 ตุลาคม 2492 ปกครองด้วยระบอบสังคมนิยม ต่อมาจีนเข้าร่วมเป็นพันธมิตรกับโซเวียต มีการลงนามในสนธิสัญญาพันธมิตรและความร่วมมือทางทหารซึ่งกันและกัน ระหว่างโซเวียตกับจีนในวันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2493 การที่ประเทศจีนเข้าร่วมและเป็นพันธมิตรกับฝ่ายคอมมิวนิสต์ สร้างความกังวลให้กับสหรัฐอเมริกามาก เพราะกลัวว่าลัทธินี้จะขยายตัวไปทั่วภูมิภาคเอเชีย และจะเป็นการเพิ่มจำนวนประเทศพันธมิตรให้กับทางฝ่ายโซเวียต จากความกังวลนี้ ส่งผลให้หลังจากนี้ สหรัฐอเมริกาพยายามดำเนินการต่างๆ เพื่อหยุดการขยายตัวของลัทธิคอมมิวนิสต์อย่างเต็มที่ เช่น การสนับสนุนช่วยเหลือประเทศเสรีนิยม เป็นต้น⁴²

ส่วนสถานการณ์ในอินโดจีน ช่วงเดือนธันวาคม 2492 ก่อนการลงนามเป็นพันธมิตรกันระหว่างจีนกับโซเวียตไม่นาน รัฐบาลสาธารณรัฐแห่งประชาชนจีนได้ส่งกองทหารมาประชิดพรมแดนอินโดจีนฝรั่งเศส อ้างว่ามีกองทัพจีนคณะชาติหลายพันคนหลบหนีเข้ามาในอินโดจีน จึงต้องตามมาปราบปราม เมื่อภัยจากคอมมิวนิสต์ใกล้เข้ามาถึงอินโดจีนของฝรั่งเศส ดังนั้น สหรัฐ

เยอรมนีทางด้านตะวันออก, ข้อมูลจาก Carlton F.H. Hayes, Marshall Whithed Baldwin and Charles Woolsey Cole, op. cit., pp.995-996.

³⁹ Ibid., pp.1019-1021.

⁴⁰ Ibid., p.1021.

⁴¹ ดิเรก ชัยนาม, อ้างแล้ว, หน้า 248.

⁴² ชาตรี ฤทธิธรรม, “นโยบายต่างประเทศของไทย (2488-2497),” (วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต แผนกวิชาการต่างประเทศ การทูต คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2511), หน้า 163-164.

อเมริกาจึงยื่นมือเข้าช่วยเหลือ โดยในเดือนพฤษภาคม 2493 รัฐบาลสหรัฐอเมริกาสัญญาจะให้ความช่วยเหลืออินโดจีนฝรั่งเศส ในการต่อต้านการเข้ามาของคอมมิวนิสต์⁴³

ต่อมาเกิดสงครามเกาหลีขึ้นในวันที่ 25 มิถุนายน 2493 เกาหลีเหนือซึ่งได้รับการสนับสนุนจากจีนและโซเวียตบุกข้ามเส้นขนานที่ 38 องศา เข้ายึดเกาหลีใต้⁴⁴ เหตุการณ์ครั้งนั้น ทำให้สหรัฐอเมริกาและไทย ซึ่งเป็นสมาชิกขององค์การสหประชาชาติต้องเข้าไปมีส่วนพัวพันด้วย วันที่ 27 มิถุนายน ปีเดียวกัน สหรัฐอเมริกาให้กองทัพอากาศและกองทัพเรือที่ประจำอยู่ที่ญี่ปุ่นเข้าช่วยเหลือเกาหลีใต้⁴⁵ ส่วนไทยส่งทหารเข้าไปช่วยรบในเดือนกรกฎาคม 2493⁴⁶ เพื่อแสดงถึงความร่วมมือกับประเทศฝ่ายโลกเสรี เพราะรัฐบาลไทยเลือกเข้ากับฝ่ายสหรัฐอเมริกาในสภาวะการณ์สงครามเย็น และร่วมมือกับสหรัฐอเมริกาต่อต้านการขยายตัวของคอมมิวนิสต์ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ สหรัฐอเมริกาเองก็ต้องการหาพันธมิตรให้ได้มากที่สุด เพื่อแข่งขันกับทางโซเวียต จึงให้ความช่วยเหลือประเทศที่มีระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย และยุติบทบาทการช่วยเหลือขบวนการต่อสู้เพื่อเอกราชของประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เนื่องจากเห็นว่า ควรจะผูกสัมพันธ์ที่ดีกับประเทศอังกฤษและฝรั่งเศส ซึ่งเป็นเจ้าอาณานิคมของประเทศในภูมิภาคนี้ เพราะทั้งสองประเทศเป็นพันธมิตรที่นิตยระบอบการปกครองแบบเสรีประชาธิปไตย โดยเปลี่ยนบทบาทมาเจรจาผลักดันให้ประเทศเจ้าอาณานิคม ปรับปรุงการปกครองในประเทศอาณานิคมให้มีความเป็นประชาธิปไตยมากขึ้นแทน เพราะการให้ความช่วยเหลือแก่ขบวนการต่อสู้เพื่อเอกราช นอกจากจะทำให้อังกฤษและฝรั่งเศสไม่พอใจแล้ว ยังเสี่ยงต่อการกลายเป็นการสนับสนุนขบวนการคอมมิวนิสต์ ที่แทรกซึมอยู่ในขบวนการต่อสู้เพื่อเอกราชในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เพราะขบวนการเหล่านี้รับความช่วยเหลือจากประเทศจีนและโซเวียต ซึ่งเป็นประเทศฝ่ายคอมมิวนิสต์

ส่วนประเทศไทยในช่วงหลังสงคราม ก็ต้องการพึ่งความช่วยเหลือจากสหรัฐอเมริกาอย่างมาก เนื่องจากไทยจำเป็นต้องปรับปรุงและบูรณะฟื้นฟูประเทศ จากความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสงคราม รัฐบาลไทยคิดว่า หากจะรับความช่วยเหลือจากสหประชาชาติเพียงทางเดียว จะไม่ทันต่อความต้องการและความจำเป็นเร่งด่วนของประเทศไทย ความช่วยเหลือที่ไทยได้รับจากองค์การสหประชาชาติ เช่น ด้านการเกษตร ทางสหประชาชาติส่งผู้เชี่ยวชาญจากสาขาต่างๆ มาให้คำแนะนำในเรื่องพืช สัตว์ และจัดการให้เจ้าหน้าที่คนไทยไปฝึกงานทางด้านการเกษตร ด้านสาธารณสุข: มีการจัดนายแพทย์ผู้เชี่ยวชาญมาแนะนำเกี่ยวกับวิทยาการแพทย์สมัยใหม่ และช่วยเหลือแพทย์ไทย

⁴³ เพ็ญศรี คุ้ม, การต่างประเทศกับเอกราชและอธิปไตยของไทย, (กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน, 2542), หน้า 218.

⁴⁴ Carlton F.H. Hayes, Marshall Whithed Baldwin and Charles Woolsey Cole, op. cit., pp.1025-1027.

⁴⁵ ชาตรี ฤทธิธรรมย์, อ้างแล้ว, หน้า 146.

⁴⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 151.

ให้ไปดูงานและศึกษาวิชาการแพทย์เพิ่มเติม ให้กองทุนยามฉุกเฉินระหว่างประเทศสำหรับเด็กแก่ไทย ด้านการศึกษา: มีการให้ทุนเจ้าหน้าที่ของกระทรวงศึกษาธิการไทยไปดูงานในต่างประเทศ และส่งผู้เชี่ยวชาญมาให้คำแนะนำกับไทย ด้านการเศรษฐกิจและการเงิน: มีการส่งผู้เชี่ยวชาญมาให้คำแนะนำในการแก้ปัญหาเศรษฐกิจ ด้านสังคมสงเคราะห์: ยกระดับมาตรฐานการ ส่งเสริมสวัสดิภาพของกรรมกร และให้การสงเคราะห์ในส่วนต่างๆ ไป ด้านการบูรณะและพัฒนาการประเทศต่างๆ ไป: ช่วยโดยให้ไทยกู้เงินจากธนาคารโลก จำนวน 25,400,000 เหรียญดอลลาร์สหรัฐ เพื่อใช้จ่ายลงทุนในโครงการต่างๆ โดยพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าวรรณไวทยากร ทรงลงพระนามในสัญญากู้เงินของรัฐบาล ตั้งแต่วันที่ 27 ตุลาคม 2493 และประเทศไทยนับเป็นประเทศแรกในเอเชียที่ธนาคารโลกอนุมัติการกู้เงิน แต่ความช่วยเหลือนี้ยังไม่เพียงพอต่อความต้องการพัฒนาประเทศภายหลังสงคราม ดังนั้น ไทยจึงจำเป็นต้องแสวงหาความช่วยเหลือ จากประเทศประชาธิปไตยที่มีความมั่นคงและมั่งคั่ง รวมทั้งมีเจตนาดีและพอใจที่จะเห็นความเจริญก้าวหน้าของประเทศไทย ประเทศสหรัฐอเมริกาจึง (ายเป็นประเทศที่มีความสำคัญมากต่อการช่วยเหลือไทย โดยมีแผนการช่วยเหลือ ที่มีลักษณะเป็นการร่วมมือตามแนวนโยบายขององค์การสหประชาชาติ⁴⁷ นอกจากนั้น รัฐบาลไทยยังต้องการเสริมความเข้มแข็งให้กับประเทศ เพื่อป้องกันภัยจากการขยายตัวของคอมมิวนิสต์ ที่อาจจะเข้ามาก่อปัญหาในประเทศไทยด้วย

ความช่วยเหลือที่ไทยได้รับจากสหรัฐอเมริกาโดยสรุปคือ ไทยได้รับเงินช่วยเหลือที่ทางสหรัฐอเมริกาจัดกองทุนไว้ สำหรับช่วยเหลือประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ส่วนหนึ่ง⁴⁸ และทางสหรัฐอเมริกาได้จัดคณะกรรมการดำเนินงานขึ้นในประเทศไทย เรียกว่า “คณะผู้แทนฝ่ายเศรษฐกิจและวิชาการ” (Special Technical and Economic Mission: STEM) เพื่อร่วมประสานงานกับทางคณะกรรมการ โครงการช่วยเหลือทางเศรษฐกิจและวิชาการจากสหรัฐอเมริกาของไทย โดยจะจัดการให้ความช่วยเหลือไทยในทุกๆ ด้าน⁴⁹ คือ ด้านการพาณิชย์และด้านอุตสาหกรรม เช่น การส่งผู้เชี่ยวชาญในเรื่องสินค้ามาช่วยปฏิบัติงาน ด้านการเกษตร เช่น การพัฒนาเกี่ยวกับเรื่องข้าวและการชลประทาน ด้านการสาธารณสุข เช่น ส่งหน่วยแพทย์เคลื่อนที่พร้อมอุปกรณ์และยา มาช่วยเรื่องการปราบไข้จับสันและโรคอื่นๆ และให้เครื่องมือทางการแพทย์แก่โรงพยาบาลต่างๆ ด้านการศึกษา เช่น ให้ทุนครูคนไทยไปเรียนต่อ ให้หนังสือแก่ห้องสมุดจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และมหาวิทยาลัย

⁴⁷ กชช., (2)สร.0201.76/16, ความช่วยเหลือต่างๆ ที่ประเทศไทยได้รับจากองค์การสหประชาชาติ และสหรัฐอเมริกา (โดยย่อ) (23 ม.ค. 2494-22 ต.ค. 2496).

⁴⁸ กชช., (2)สร.0201.96/2, การประชุมเกี่ยวกับรัฐบาลอเมริกันจะให้ความช่วยเหลือทางเทคนิค ลงวันที่ 7 มิถุนายน 2493.

⁴⁹ กชช., (2)สร.0201.76/16, ความช่วยเหลือต่างๆ ที่ประเทศไทยได้รับจากองค์การสหประชาชาติ และสหรัฐอเมริกา (โดยย่อ) (23 ม.ค. 2494-22 ต.ค. 2496).

วิศวกรรมศาสตร์และการเมือง⁵⁰ ส่งผู้เชี่ยวชาญทางอาชีพะศึกษามาช่วย ด้านการคมนาคมขนส่ง เช่น จะส่งเครื่องจักรและเครื่องมือสำหรับโรงงานซ่อมของกรมรถไฟที่มักสัน และส่งผู้เชี่ยวชาญมาช่วย ดำเนินการ⁵¹ ด้านการทหาร เช่น การให้อาหารและบริภัณฑ์ต่างๆ เป็นต้น⁵² สรุปแล้ว เพื่อความช่วยเหลือต่างๆ นี้ ทำให้รัฐบาลไทยสมัยจอมพล ป. พิบูลสงครามเลือกเข้าข้างและปฏิบัติตามนโยบายของสหรัฐอเมริกา ที่จะไม่ให้ความช่วยเหลือใดๆ ต่อขบวนการต่อสู้เพื่อเอกราชของประเทศเพื่อนบ้านของไทยอีกต่อไป

5.2 บทบาทของรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงครามต่อรัฐบาลลาวอิสระในไทย

จากเงื่อนไขของความขัดแย้งทางการเมืองภายในไทย และการดำเนินการเชื่อมสัมพันธ์ไมตรีกับประเทศฝ่ายโลกเสรี เพื่อให้ได้รับความช่วยเหลือในด้านต่างๆ ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว ส่งผลให้บทบาทของรัฐบาลไทยภายใต้การนำของจอมพล ป. พิบูลสงครามต่อขบวนการลาวอิสระ เปลี่ยนแปลงไปจากบทบาทของรัฐบาลฝ่ายนายปรีดี พนมยงค์อย่างที่เราเรียกได้ว่าหน้ามือเป็นหลังมือ เนื่องจากตั้งแต่จอมพล ป. พิบูลสงครามเป็นนายกรัฐมนตรีครั้งที่สองในปี พ.ศ. 2491 เป็นต้นมา เขาดำเนินการ **ตณนโทยาของสหรัฐอเมริกา และร่วมมืออย่างเต็มที่กับองค์การสหประชาชาติ** ซึ่งมีแนวทางที่จะไม่ให้ความช่วยเหลือต่อขบวนการต่อสู้เพื่อเอกราชของประเทศในอินโดจีน อันได้แก่ เวียดนาม ลาว และกัมพูชา อีกต่อไป เพราะกลัวว่าผู้นำขบวนการของทั้งสามประเทศนี้ จะนำประเทศตนเข้าร่วมเป็นพันธมิตรกับฝ่ายประเทศสังคมนิยม และทำให้ประเทศสหรัฐอเมริกาและพันธมิตรพ่ายแพ้ในสงครามเย็นนี้ได้ ดังนั้น รัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงครามจึงมีนโยบายที่ประกาศเป็นทางการ เมื่อวันที่ 21 เมษายน 2491 ความว่า “รัฐบาลนี้จะผดุงรักษาพันธไมตรีกับนานาชาติ โดยบริสุทธิ์ใจจะปฏิบัติตามพันธกรณีที่มีกับประเทศทั้งหลาย และจะร่วมมือกับองค์การสหประชาชาติในกิจการที่เป็นไปเพื่อสันติภาพและยุติธรรม”⁵³ จากนโยบายนี้ ส่งผลให้รัฐบาลไทยเลิกการสนับสนุนขบวนการลาวอิสระทั้งหมด และหันไปสนับสนุนให้ฝรั่งเศสกลับมา ปกครองอินโดจีนดั้งเดิม

⁵⁰ ต่อมามหาวิทยาลัยวิศวกรรมศาสตร์และการเมือง ได้เปลี่ยนชื่อมาเป็นมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เมื่อวันที่ 13 มีนาคม 2495, ข้อมูลจาก มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2477-2527 ถึงศตวรรษธรรมศาสตร์, ธรรมศาสตร์ 50 ปี, (มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์จัดพิมพ์เนื่องในโอกาสครบรอบ 50 ปี แห่งการสถาปนา 27 มิถุนายน 2527), หน้า 190.

⁵¹ กจช., (2)สร.0201.96/2, การประชุมเกี่ยวกับรัฐบาลอเมริกันจะให้ความช่วยเหลือทางเทคนิค ลงวันที่ 7 มิถุนายน 2493.

⁵² กจช., (2)สร.0201.96/8, ความตกลงว่าด้วยความช่วยเหลือทางการทหาร ระหว่างประเทศไทยกับสหรัฐอเมริกา ลงวันที่ 6 กันยายน 2493.

⁵³ กจช., (2)สร.15.2/5, คำแถลงนโยบายของรัฐบาล วันที่ 21 เมษายน 2491.

นอกจากนี้ เพื่อป้องกันการขยายตัวของคอมมิวนิสต์ในประเทศไทย รัฐบาลไทยพยายามผลักดันให้รัฐบาลลาวอิสระและขบวนการต่อสู้เพื่อเอกราชอื่นๆ ที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยออกไปจากประเทศ รัฐบาลไม่ต้องการเกี่ยวข้องกับขบวนการลาวอิสระทั้งอย่างเป็นทางการหรือในทางลับอีกต่อไป เพราะรัฐบาลไทยมองว่า ขบวนการลาวอิสระเป็นขบวนการที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับคอมมิวนิสต์ ร่วมมือกับขบวนการเวียดมินห์ ซึ่งเป็นขบวนการคอมมิวนิสต์ของประเทศเวียดนาม และเป็นขบวนการที่ได้รับการสนับสนุนอย่างมากจากจีนและโซเวียต⁵⁴ นอกจากนั้น ทางของไทยยังสืบทราบถึงความสัมพันธ์ของลาวอิสระกับจีนด้วย เช่น การส่งคนไปฝึกการรบที่ประเทศจีน ดังตัวอย่างจากรายงานจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ถึงเลขาธิการคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 8 ตุลาคม 2491 ความว่า

...3. การดำเนินการส่งนักเรียนไปศึกษาในประเทศจีนยังคงทำอยู่เรื่อยๆ ทะยอยกันไปเป็นระยะๆ ที่ตกค้างอยู่ตามเส้นทางก็มี เนื่องจากป่วยไข้ หรือทนสภาพดินฟ้าอากาศไม่ไหว

4. การดำเนินการศึกษาของพวกลาวอิสระ ปัจจุบันเรียนอยู่ในโรงเรียนนายร้อยที่เมืองไคเยียน เวลากลางวันฝึกฝนทางตำรา และหัดพูดภาษาจีน เวลากลางวันฝึกอาวุธ ฝึกวิธีรบแบบกองโจรและแบบใต้ดิน...⁵⁵

นอกจากนโยบายของรัฐบาลที่แถลงอย่างเป็นทางการว่าจะร่วมมือกับสหประชาชาติและส่งเสริมระบอบประชาธิปไตย ยังมีแถลงการณ์เรื่องเหตุการณ์ทางชายแดนและในภาคอีสานด้วย เพื่อผลักดันให้กองกำลังต่อสู้เพื่อเอกราชของชาติในอินโดจีนออกไปจากประเทศไทย และไม่ให้เข้ามาเคลื่อนไหวก่อนในไทยอีก ถือเป็นนโยบายของไทยที่มีความชัดเจนมาก ที่จะไม่เกี่ยวข้องและไม่ให้ความช่วยเหลือใดๆ อีก เนื้อหาที่สำคัญคือการบอกว่า ทางภาคอีสานของไทยเป็นดินแดนสงบ ไม่เคยปรากฏเหตุการณ์ร้ายแรงขึ้นเลย จะมีบ้างก็เพียงเล็กน้อยซึ่งเป็นเรื่องธรรมดา เมื่อมีข่าวลือว่าเกิดความไม่สงบขึ้นในภาคนี้ ทางรัฐบาลจึงออกแถลงการณ์มาเพื่อชี้แจงทำความเข้าใจกับประชาชน รวมทั้งแจ้งนโยบายที่ชัดเจนของรัฐบาล ที่จะไม่สนับสนุนขบวนการต่อต้านต่างๆ อีกต่อไป ดังข้อความต่อไปนี้

⁵⁴ Martin Stuart-Fox, *A History of Laos*, (Cambridge: Cambridge University Press, 1997), pp.71-72.

⁵⁵ กชช., (3)สร.0201.9/4, การเคลื่อนไหวกองเสรีลาว ลงวันที่ 8 ตุลาคม 2491.

...ก่อนรัฐบาลนี้จะเข้าบริหารงานของประเทศ ได้มีคณะชายฉกรรจ์ ซึ่งรักชาติอย่างแรงกล้า และอยู่ในเขตต์แดนอินโดจีน ได้ร่วมใจกันในทางที่จะได้มาซึ่งความเป็นเอกราช ได้จับอาวุธเข้าทำการต่อสู้กับเจ้าหน้าที่ฝรั่งเศส ทำนองกองโจร ส่วนฝ่ายฝรั่งเศสก็ทำการปราบปราม เหตุการณ์จึงได้ยืดเยื้อมาจนถึงทุกวันนี้... รัฐบาลนี้จึงได้ทำความสัมพันธ์ไมตรีกับประเทศฝรั่งเศสตามเดิม โดยต่างฝ่ายจะเคารพสัญญาด้วยถ้อยที่ถ้อยอาศัยซึ่งกันและกัน ฉะเพาะเหตุการณ์ตามชายแดนต่างๆ ก็จะถูกข่มมิให้มีเหตุการณ์เกิดขึ้นดังที่แล้วมา พร้อมกันนี้ทางรัฐบาลได้สั่งให้ฝ่ายปกครองท้องถิ่น ทำความเข้าใจอันดีกับหัวหน้าชาวอินโดจีนอิสระขออย่าให้ใช้พื้นที่ตามริมเขตต์แดนของประเทศไทยเป็นที่หลบภัย หรือรวบรวมกำลังพลอาวุธยุทธรภัณฑ์และเสบียงอาหาร เพื่อทำการต่อต้านกับเจ้าหน้าที่ของฝรั่งเศสต่อไป ถ้าผู้หนึ่งผู้ใดหรือคณะใดจีนล่วงล้ำเขตต์แดนของประเทศไทยเข้ามา ก็จะถูกเจ้าหน้าที่ของไทยทำการปลดอาวุธ และกำหนดพื้นที่ให้อยู่ด้วยความสงบ...⁵⁶

ส่วนคนไทยที่เข้าร่วมกับลาวอิสระและร่วมรับความช่วยเหลือจากประเทศจีนในช่วงนี้ ได้แก่ นายบูรณะ จำปาพันธ์ อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดศรีสะเกษ ซึ่งเดินทางออกจากประเทศไทย ไปเป็นผู้บัญชาการทหารลาวอิสระอยู่ที่เมืองจุงกิง มี.อ.วิเชียร เมืองโคตร เป็นหัวหน้านักเรียนลาวอิสระที่นั่น ซึ่งร.อ.วิเชียร เมืองโคตรในอดีตเคยเป็นสมาชิกของขบวนการเสรีไทย และจากจดหมายฉบับเดียวกับข้างต้นนั้น ทางการไทยอ้างถึงคำปราศรัยของนายบูรณะ จำปาพันธ์เอาไว้เกี่ยวกับเรื่องการให้ความช่วยเหลือของจีนต่อขบวนการลาวอิสระ แสดงออกชัดเจนว่า คณะลาวอิสระเต็มใจร่วมงานต่อสู้เพื่อเอกราชจากการสนับสนุนของจีน รวมทั้งแสดงถึงการขยายตัวของคอมมิวนิสต์เข้ามาในไทยด้วย ดังความว่า

...6. คำปราศรัยของนายบูรณะ จำปาพันธ์ อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดศรีสะเกษ... “กองทหารลาวอิสระมีความยินดีเหลือเกิน ที่รัฐบาลจีนได้ช่วยอุปการะ และให้โอกาสที่ลาวจะฟื้นฟูสถานะให้เป็นเอกราช และหลุดพ้นไปจากความเป็นทาสของฝรั่งเศส และได้เป็นเอกราชเหมือนประเทศเอกราชทั้งหลาย เรื่องการกู้เอกราชนี้ ลาวมีความประสงค์มาเป็นเวลาหลายๆ ปีแล้ว และเวลาหลายๆ ปีที่ได้ผ่านพ้นไปนั้น ลาวได้ทำการต่อต้าน และก่อการปฏิวัติต่อฝรั่งเศสอยู่เสมอ แต่ก็ไม่สำเร็จ เหตุที่คนต้องทำงานไม่สำเร็จนั้น เนื่องจากขาดอุปกรณ์ในการทำสงคราม...การ

⁵⁶ ข่าวโฆษณาคาร 11, 11 (พฤศจิกายน 2491): 1511. [เน้นข้อความโดยผู้อ้าง].

โฆษณาหลักทรัพย์คอมมิวนิสต์ในเมืองไทยได้ทำกันอย่างเปิดเผย และออกหน้าออกตา ฉะนั้นหากอำนาจหลักทรัพย์คอมมิวนิสต์ได้แพร่เข้าควบคุมประเทศไทยแล้ว ประเทศไทย ก็จะต้องเอื้อมมือรับเอาด้วยความจำเป็น”⁵⁷

นอกจากได้รับความช่วยเหลือจากจีนแล้ว ในช่วงเดือนกันยายน 2492 ขบวนการลาวอิสระ ยังพยายามให้รัฐบาลไทยคงความช่วยเหลือลาวต่อไป โดยส่งเจ้าคำฟู และร.อ.วิเชียร เมืองโคตรเป็นตัวแทนมาขอเจรจากับจอมพล ป. พิบูลสงคราม ยืนยันว่าไม่เคยมีความประสงค์จะแยกดินแดนอีสานไปจากไทย ต้องการที่จะมารวมอยู่กับไทย แต่จอมพล ป. พิบูลสงครามไม่ยอมให้เข้าพบ โดยบอกว่าการที่ทางรัฐบาลไทยจะติดต่อกับขบวนการลาวอิสระเป็นเรื่องที่ไม่เหมาะสม ขัดต่อสัมพันธไมตรีทางการทูตและสนธิสัญญาที่ไทยกับฝรั่งเศสได้เคยมีไว้ต่อกัน รัฐบาลไทยจะไม่เกี่ยวข้องกับการต่อสู้เพื่อเอกราชของขบวนการลาวอิสระอีกต่อไป⁵⁸

นอกจากนั้น รัฐบาลไทยยังอ้างว่าได้สืบพบความสัมพันธ์ระหว่างคนไทยบางกลุ่มที่เห็นด้วยกับหลักทรัพย์คอมมิวนิสต์ เข้าร่วมในขบวนการลาวอิสระ ซึ่งเรื่องเหล่านี้ อาจจะเป็นการโฆษณาของรัฐบาล เพื่อล้มล้างความนิยมของคนทั่วไปที่มีต่อกลุ่มผู้นำอีสานฝ่ายนายปรีดี พนมยงค์ก็ได้ แต่สถานการณ์การขยายตัวของคอมมิวนิสต์ในไทย ก็สร้างความกังวลใจใหญ่หลวงให้กับรัฐบาลด้วย จึงต้องการผลักดันลาวอิสระให้ออกไปนอกประเทศไทย เห็นได้จากที่จอมพล ป. พิบูลสงคราม เขียนลงท้ายไว้ในจดหมายบันทึกข้อความ เรื่อง “การเดินทางออกของหัวหน้า ญวน-ลาวอิสระ” ความว่า “...ทราบแล้ว ใครที่เป็นคอมมิวนิสต์ และจะนำความเดือดร้อนมาให้ประชาชนส่วนรวม ควรจะได้ออกไปนอกประเทศให้หมด...”⁵⁹

นอกจากการเลิกสนับสนุนขบวนการต่อสู้เพื่อเอกราชต่างๆ แล้ว รัฐบาลยังพยายามที่จะเน้นย้ำกับประชาชนว่า คนทางภาคอีสานคือคนไทย ไม่ใช่คนลาว และส่งเสริมไม่ให้คนไทยภาคกลางเหยียดหยามคนภาคอีสาน คล้ายกับการใช้นโยบายชาตินิยมไทยในช่วงสงครามอินโดจีน ต้นทศวรรษ 2480 แต่นโยบายในช่วงนั้น เน้นการเรียกร้องให้เกิดการรวมตัวกัน ระหว่างคนลาวทางฝั่งอินโดจีนฝรั่งเศสกับคนทางฝั่งไทย แต่นโยบายในช่วงต้นทศวรรษ 2490 นี้ จะเน้นไปที่การส่งเสริมให้คนไทยภาคอื่นรู้สึกว่าเป็นคนไทยเหมือนกันเท่านั้น เป็นนโยบายรวมคนภาค

⁵⁷ กจช., (3)สร.0201.9/4, การเคลื่อนไหวของเสรีลาว ลงวันที่ 8 ตุลาคม 2491.

⁵⁸ กจช., (2)สร.0201.18.2/5, ส่งข่าวตัดจากหนังสือพิมพ์ นครสาร 12 กันยายน 2492 พาดหัวเรื่อง “ลาวอิสระขอมารวมไทย” เกียรติศักดิ์ 11 กันยายน 2492 พาดหัวเรื่อง “หัวหน้านร. คุณมิ่ง ขอพบจอมพล” วารศัพท์ 11 กันยายน 2492 พาดหัวเรื่อง “จอมพลปิดประตูปัญหาลาวอิสระ” ลงวันที่ 13 กันยายน 2492.

⁵⁹ กจช., สร.0201.37.6/11, การเดินทางออกของหัวหน้า ญวน-ลาวอิสระ ลงวันที่ 5 กรกฎาคม 2494.

อีสานให้เป็นหนึ่งเดียวกับภาคอื่นๆ ไม่เข้าไปเกี่ยวข้องกับคนทางประเทศลาวอีก ตัวอย่างของการ
รณรงค์มีดังนี้

...ที่ประชาชนชาวอีสานเรียกตนเองว่าไทย และเรียกประชาชนทางกรุงเทพฯ และ
ภาคกลางว่าไทยอย่างเดียวกัน แสดงว่าชาวอีสานรู้จักเชื้อชาติเดิมของตนได้ดี และรู้
ด้วยว่าชาวกรุงเทพฯ และภาคกลางก็มีเชื้อชาติเป็นไทย และเป็นญาติพี่น้องกันกับชาว
อีสาน นี่แสดงอยู่ว่าชาวอีสานรู้จักประวัติศาสตร์ชาติของตนได้ดี และมั่นคง แต่เป็น
ที่น่าเสียดใจในเวลาที่ผ่านมาเร็วๆ นี้ ปรากฏว่ามีบุคคลกลางคนขาดสติหลงละเลิงใน
ความเจริญก้าวหน้าของตน ลืมประวัติศาสตร์และญาติพี่น้องของตนซึ่งสืบเชื้อสายมา
จากสกุลเดียวกัน เรียกประชาชนชาวอีสานว่า “ลาว” ก็ด้วยสำคัญผิดคิดว่าชาวอีสาน
ไม่ใช่ไทย และไม่ใช่ญาติพี่น้องของตน หรือรู้แล้วแต่เรียกด้วยอาการเหยียดหยามว่า
ป่าเถื่อนหรือเลวกว่าตน...

คำว่าลาว มีความหมายสองนัย นัยหนึ่งหมายถึงชาติลัวะ หรือละว้า อันเป็นชาวป่า
ชาวเขา ซึ่งเป็นเจ้าของถิ่นเดิม ส่วนใหญ่ในคอนเหนือของประเทศไทย เมื่อกล่าวถึง
ลาวในความหมายนี้จึงมีกลิ่นไอไปในทางว่าป่าเถื่อนเลวทราม เป็นคำซึ่งไม่ควรนำ
ไปใช้เรียกเป็นอันขาด แก่ชาวไทยไม่ว่าถิ่นไหน คำว่าลาวอีกนัยหนึ่งเป็นคำไทยเดิม
หมายถึงชนชาติไทยสาขาหนึ่ง ซึ่งอพยพจากถิ่นเดิมในตอนใต้ของประเทศจีน เข้ามา
อยู่ในแหลมอินโดจีน โดยจะเพาะในภาคทิศตะวันออกเฉียงเหนือ และในประเทศไทย
ชาวไทยทางภาคกลางก็มีส่วนทางเชื้อสายสืบมาแต่ไทยสาขานี้ด้วยไม่น้อยถ้า
จะพูดไปแล้ว ไทยภาคกลาง ซึ่งในประวัติศาสตร์เรียกว่าไทยน้อย แม้จะได้มาเกี่ยว
ดองเป็นญาติพี่น้องกันกับเขมรในทางกุลสัมพันธ แต่เมื่อว่าทางฝ่ายเชื้อสายโดยตรง
แล้วส่วนใหญ่ก็สืบมาแต่ไทยทางภาคพายัพและภาคอีสาน เพราะฉะนั้นไทยทั้งสาม
ภาคนี้จึงแบ่งแยกกันไม่ได้ ด้วยเป็นไทยร่วมสายโลหิต ร่วมเศรษฐกิจและวัฒนธรรม
และร่วมประเทศชาติเดียวกันมาอย่างใกล้ชิด หากใช่เป็นลาวดังความหมายนัยแรก คือ
ชาติละว้าชาวป่าเถื่อนไม่⁶⁰

รวมทั้งรัฐบาลไทยยังเห็นว่า ประชาชนทางภาคอีสานของไทย แม้จะมีภาษาและวัฒนธรรมที่
แตกต่างไปบ้างจากคนไทยทางภาคกลาง แต่เรื่องเหล่านี้เป็นเรื่องปรกติธรรมดา เหมือนกับพี่น้อง
ท้องเดียวกันที่ก็ไม่ได้เหมือนกันไปทุกอย่าง ภาษาของทางภาคอีสานเป็นสิ่งที่ดีงาม ควรแก่การ

⁶⁰ ข่าวโฆษณาการ 11, 6 (มิถุนายน 2491): 779-780. [เน้นข้อความโดยผู้อ้าง]

อนุรักษ์ เนื่องจากถือว่าเป็นภาษาไทยเดิม แต่ที่ประชาชนในท้องถิ่นต่างๆ ต้องเรียนภาษากลาง ก็เพื่อสื่อสารกันให้เข้าใจและสะดวกมากขึ้นเท่านั้น ส่วนขนบธรรมเนียมที่มีความแตกต่างกันไปบ้าง เนื่องจากสถานะแวดล้อมที่แตกต่างกันนั่นเอง ภูมิประเทศของบางพื้นที่เป็นภูเขา บางพื้นที่เป็นที่ลุ่มหรือบางพื้นที่เป็นทะเล ทำให้เกิดวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน ดังนั้น ประชาชนไทยจึงควรทำความเข้าใจซึ่งกันและกัน เห็นใจกัน ไม่ดูถูกเหยียดหยามกันเอง⁶¹

นอกจากนโยบายไม่ช่วยเหลือขบวนการลาวอิสระแล้ว รัฐบาลยังต้องการเข้าร่วมเป็นพันธมิตรกับประเทศฝ่ายโลกเสรีในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ด้วย เพื่อจัดตั้งเป็นกลุ่มความร่วมมือ เพื่อร่วมกันต่อต้านภัยจากคอมมิวนิสต์ต่อไปในอนาคต ความคิดนี้เริ่มจากที่รัฐบาลไทยเห็นความพยายามของประเทศฟิลิปปินส์ ในช่วงกลางเดือนกรกฎาคม 2492 ที่รัฐบาลฟิลิปปินส์ มีความคิดจะเชิญผู้แทนของประเทศต่างๆ ในเอเชียไปร่วมประชุม ณ ประเทศฟิลิปปินส์ เพื่อจัดตั้ง “สหภาพแปซิฟิก” ขึ้น เช่นเดียวกับกติกาสัญญาแอตแลนติกเหนือ (นาโต) โดยมีเจียงไคเช็คจากประเทศจีนร่วมด้วย แต่การจัดประชุมครั้งนี้ยังไม่สำเร็จ เนื่องจากสหรัฐอเมริกาไม่สนับสนุน เพราะเห็นว่ายังไม่ถึงเวลา และมีเงินเข้าไปเกี่ยวข้องด้วย ซึ่งทางด้านจอมพล ป. พิบูลสงครามในฐานะ **นายกรัฐมนตรีของไทย ก็มีแนวคิดที่จะจัดตั้งสหภาพลักษณะนี้เช่นเดียวกัน โดยทางรัฐบาลไทย คิดจะเชิญผู้แทนของประเทศต่างๆ ในภูมิภาคนี้มาร่วมประชุมกันเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ และความคิดที่จะป้องกันอธิปไตยของแต่ละประเทศ ให้ปลอดภัยจากการแทรกซึมของลัทธิคอมมิวนิสต์ และให้ไทยเป็นผู้นำ ดังที่จอมพล ป. พิบูลสงครามเขียนบันทึกถึงเรื่องนี้ว่า**

...ในหลักการนั้น ทั้งการปราบคอมมิวนิสต์ และทางที่เราเป็นประเทศเอกราชเก่าแก่มาก ควรจะได้เป็นหัวหน้าประเทศทั้งหลาย ในการสร้างสันติและสร้างการเศรษฐกิจ ในภาคนี้ แต่การจะทำประการใดนั้น ผมเห็นว่าประชุมกันคงจะยังไม่ได้ ต้องเริ่มด้วยตกลงกันเป็นประเทศๆ ไป โดยเอาความสงบและการเศรษฐกิจของเราเป็นทุนเจรจากับประเทศต่างๆ แล้วตกลงเป็นรายๆ ไป สุดท้ายจึงคิดประชุมกัน งานนี้จะสำเร็จไปได้ ก็โดยเจรจาหาทางร่วมกันป้องกันการรุกราน สำหรับอังกฤษนั้นว่าเสร็จไปแล้ว โดยเอาเหตุการณ์ทางปักษ์ใต้เป็นหลัก ต่อไปควรตกลงกับทางพม่า อินโดจีน (พูดกับฝรั่งเศส) เอาเพียง 3 ประเทศนี้ก่อน...⁶²

⁶¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 781-784.

⁶² เอกสารกระทรวงการต่างประเทศ, หมวดสงครามโลกครั้งที่สอง หมู่เบ็ดเตล็ด, บันทึกของรัฐมนตรีกระทรวงการต่างประเทศถึงนายกรัฐมนตรี ลงวันที่ 30 สิงหาคม 2492.

อุปสรรคของความคิดนี้คือ นอกเหนือจากประเทศไทยและฟิลิปปินส์ที่ต้องการเป็นผู้นำกลุ่มแล้ว ประเทศอินเดียก็ต้องการเป็นผู้นำของภูมิภาคเอเชียเช่นกัน รัฐบาลไทยจึงคิดว่าหากเชิญประเทศต่างๆ อย่างเป็นทางการโดยที่ยังไม่พร้อม โครงการที่จะนำมาพิจารณาในที่ประชุมก็ยังไม่ชัดเจน ประเทศเหล่านั้นอาจจะไม่เต็มใจที่จะมาร่วมประชุม ตามคำเชิญของไทย นอกจากนั้น ยังมีอุปสรรคจากหลายด้าน เช่นด้านการทหาร ที่ในบรรดาประเทศแถบภูมิภาคนี้ ยังไม่มีอาวุธยุทโธปกรณ์เพียงพอ ต้องอาศัยความช่วยเหลือจากประเทศมหาอำนาจตะวันตกอยู่ ด้านการเมือง ซึ่งแต่ละประเทศยังมีปัญหาภายในที่อยู่ยาก และบางประเทศยังมีฐานะทางการเมืองที่ไม่มั่นคง ส่วนทางด้านเศรษฐกิจ ประเทศในภูมิภาคนี้ส่วนใหญ่เป็นประเทศกสิกรรม รัฐบาลไทยมองว่า ประเทศไทยจะมีความอุดมสมบูรณ์มากกว่าประเทศอื่น หากร่วมมือกันในทางเศรษฐกิจด้วย เกรงว่าประเทศไทยจะต้องเป็นฝ่ายให้แต่ฝ่ายเดียว ดังนั้น ทางรัฐบาลไทยจึงยังไม่ได้ดำเนินการเกี่ยวกับเรื่องนี้มากนัก⁶³

รัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงครามต้องพบกับการขยายตัวของกลุ่มคนที่นิยมลัทธิคอมมิวนิสต์ในไทย ตั้งแต่ในช่วง พ.ศ. 2492 เป็นต้นมา ทำให้ยังต้องระมัดระวังควบคุมการเผยแพร่ลัทธิคอมมิวนิสต์ในไทย โดยเฉพาะการสอดส่องดูแลกลุ่มคนจีนที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย เนื่องจาก**ชาวจีนและสมาชิกในสหบาลกรรมกรจีนหลายคน แสดงความเห็นอกเห็นใจขบวนการคอมมิวนิสต์**ของเหมาเจ๋อตุง และโฆษณาลัทธิคอมมิวนิสต์ในหนังสือพิมพ์จีนที่ออกในประเทศไทยมากขึ้น ดังนั้น จอมพล ป. พิบูลสงครามจึงดำเนินนโยบายหลายอย่าง เพื่อลดอิทธิพลของชาวจีนในประเทศไทย โดยเฉพาะทางด้านเศรษฐกิจ การศึกษา และการสมาคมของคนจีน เช่น จับกุมผู้นำชาวจีนในประเทศไทยหลายคน สนับสนุนการตั้งองค์การกรรมกรในความควบคุมของรัฐบาล แข่งกับกลุ่มสหบาลกรรมกรจีน ออกคำเตือนหนังสือพิมพ์จีนไม่ให้เสนอบทความที่เป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐบาล ลดจำนวนคนต่างด้าว ฯลฯ ต่อมาเมื่อจีนคอมมิวนิสต์ประกาศชัยชนะเหนือจีนแผ่นดินใหญ่ ในเดือนตุลาคม 2492 จอมพล ป. พิบูลสงครามออกมาประกาศเตือนชาวจีนในไทย ไม่ให้ไปเกี่ยวข้องกับกิจการทางการเมืองและการสงครามของจีนไม่ว่าฝ่ายใด⁶⁴ รัฐบาลสาธารณรัฐแห่งประชาชนจีนตอบโต้ไทย โดยการออกแถลงทางวิทยุปักกิ่ง ในเดือนมกราคม 2493 กล่าวหาว่าไทยดำเนินนโยบายบีบบังคับชาวจีนในประเทศไทยด้วยวิธีการต่างๆ รัฐบาลไทยเห็นว่า จีนอาจใช้ข้ออ้างนี้โจมตีไทย จึงต้องการร่วมมือกับฝ่ายประเทศโลกเสรีเพิ่มมากขึ้น พอดีกับที่ทางอังกฤษขอความร่วมมือจากไทย ในการปราบปรามคอมมิวนิสต์ในมลายู ที่มักจะใช้ดินแดนไทยหลบซ่อน และไทยที่กำลังต้องการความร่วมมือกับอังกฤษปราบปรามขบวนการแบ่งแยกดินแดนทางภาคใต้ ไทยกับอังกฤษจึงร่วมมือ

⁶³ เรื่องเดียวกัน.

⁶⁴ ชาตรี ฤทธิธรรมย์, อ้างแล้ว, หน้า 170-173.

กันใกล้ชิดมากขึ้น ซึ่งในช่วงนี้ รัฐบาลไทยก็ให้ความร่วมมือกับฝรั่งเศสอย่างเต็มที่ ในการไม่ช่วยเหลือขบวนการอิสระของอินโดจีนอีกต่อไปด้วย⁶⁵

รัฐบาลสาธารณรัฐแห่งประชาชนจีน ณ กรุงปักกิ่ง ให้การรับรองแก่รัฐบาลสาธารณรัฐเวียดนามหรือรัฐบาลโฮจิมินห์ เมื่อวันที่ 18 มกราคม 2493 เนื่องจากรัฐบาลโฮจิมินห์โทรเลขไปติดต่อขอเจริญไมตรีและแลกเปลี่ยนทูตกับรัฐบาลปักกิ่งในวันที่ 15 เดือนเดียวกันนั้น ในวันที่ 30 รัฐบาลโซเวียตจึงประกาศรับรองรัฐบาลโฮจิมินห์ และตกลงแลกเปลี่ยนทูต การที่โซเวียตประกาศรับรองรัฐบาลโฮจิมินห์ เป็นเหตุให้รัฐบาลฝรั่งเศสยื่นประท้วงโซเวียต กล่าวว่าการกระทำของโซเวียตในครั้งนี้ สร้างความเสียหายแก่สัมพันธภาพทางการทูตระหว่างฝรั่งเศสกับโซเวียต ฝรั่งเศสยืนยันว่ารัฐบาลที่ควรรับรองคือรัฐบาลเบาไต่ (Bao Dai Government) (นำโดยองค์จักรพรรดิเบาไต่ของเวียดนาม) เพราะเป็นรัฐบาลที่ได้รับมอบอำนาจอธิปไตยไปจากฝรั่งเศสโดยถูกต้อง ส่วนรัฐบาลโฮจิมินห์ถือได้ว่าเป็นรัฐบาลกบฏ ทางโซเวียตไม่ยอมรับการประท้วงของฝรั่งเศส และชี้แจงว่ารัฐบาลโฮจิมินห์คือรัฐบาลของประชาชนอย่างแท้จริง ฝรั่งเศสเองก็เคยติดต่อกับรัฐบาลนี้มาก่อน ส่วนรัฐบาลเบาไต่ นั้นเป็นเพียงรัฐบาลหุ่น ที่ฝรั่งเศสเชิดเพื่อผลประโยชน์ของฝรั่งเศสเองเท่านั้น

ส่วนสถานการณ์ทางด้านอินโดจีน การสู้รบระหว่างฝรั่งเศสกับขบวนการเวียดนามที่รุนแรง มากขึ้นทุกที ฝรั่งเศสขอความช่วยเหลือจากสหรัฐอเมริกา สหรัฐอเมริกาดกลงช่วยฝรั่งเศสทั้งทางด้านเศรษฐกิจและการทหาร เสนอให้ฝรั่งเศสปฏิบัติแก่รัฐในอินโดจีนทั้งสามในฐานะรัฐเอกราชที่แท้จริง เพื่อประชาชนพื้นเมืองจะได้ร่วมกันต่อสู้คอมมิวนิสต์ เพื่ออิสรภาพของตนเอง สหรัฐอเมริกากับอังกฤษจึงประกาศรับรองรัฐบาลเบาไต่ของเวียดนาม จากความสนับสนุนของฝรั่งเศสพร้อมกันในวันที่ 7 กุมภาพันธ์ 2493⁶⁶ หลังจากนั้นก็มีรัฐบาลของประเทศต่างๆ อีกหลายประเทศประกาศรับรองตาม การที่สหรัฐอเมริกาและอังกฤษประกาศรับรองรัฐบาลเบาไต่ นั้น เนื่องจากเห็นว่า รัฐบาลโฮจิมินห์ได้รับการรับรองจากโซเวียตและจีนแล้ว ถือว่าเป็นรัฐบาลฝ่ายคอมมิวนิสต์ ย่อมจะทำเพื่อประโยชน์ของทางประเทศฝ่ายคอมมิวนิสต์ ที่คิดจะครอบครองเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ส่วนรัฐบาลเบาไต่ สหรัฐอเมริกาและอังกฤษเห็นว่าเป็นรัฐบาลที่มีอิสรภาพ สมควรสนับสนุนอย่างเต็มที่ โดยจะให้ความช่วยเหลือรัฐบาลเบาไต่ทุกประการ รวมทั้งความช่วยเหลือทางด้านกำลังอาวุธด้วย⁶⁷ การกระทำนี้ ส่งผลให้รัฐบาลไทย สมัยจอมพล ป. พิบูลสงครามประกาศรับรองรัฐบาลทั้ง

⁶⁵ เพ็ญศรี คึก, อ้างแล้ว, หน้า 218-219.

⁶⁶ ดิเรก ชัยนาม, อ้างแล้ว, หน้า 314, ดูเพิ่มเติมได้จาก Geoffrey C. Gunn, *Political Struggles in Laos (1930-1954)*, (Bangkok: Duang Kamol, 1988), p.200

⁶⁷ สยามนิกร 13 (19 กุมภาพันธ์ 2493): 4.

สามนี้ตามไปด้วย ในวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2493⁶⁸ ทางรัฐบาลไทยให้เหตุผลว่า เพื่อป้องกันการขยายตัวของลัทธิคอมมิวนิสต์ ซึ่งเป็นลัทธิที่ทำลายล้างศาสนาประจำชาติ เลิกล้มระบบการถือกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินทั้งหมด ประชาชนทุกคนต้องสละแรงงานของตนเพื่อการผลิตอาหารและหารายได้รวมไว้ในส่วนกลาง อันเป็นเรื่องที่ผิดต่อการดำเนินชีวิตของประเทศไทยตั้งแต่ยุคบรรพบุรุษ ดังนั้นจึงต้องยุติการขยายตัวของลัทธินี้ให้รวดเร็วที่สุด ดังจะเห็นได้จากแถลงการณ์ของรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงครามความว่า

...ด้วยเหตุดังกล่าวนี้ รัฐบาลสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจึงได้พิจารณาโดยรอบคอบแล้ว เห็นว่า การรับรองรัฐบาลเวียตנם รัฐบาลลาว และรัฐบาลเขมร ซึ่งประเทศฝรั่งเศสได้มอบความเป็นเอกราชให้ด้วยเมตตาจิตต์ในระยะนี้ ย่อมจะนำความผาสุกและความเจริญรุ่งเรืองมาสู่ประชาชนชาวเวียตנם ลาวและเขมรได้อย่างดี ตามวิถีทางแห่งระบอบประชาธิปไตย และตามหลักของสหประชาชาติต่อไป ทั้งจะเป็นทางให้ประชาชาติเพื่อนบ้านผู้เป็นมิตรของไทยได้พ้นจากภัยของการปกครองระบอบคอมมิวนิสต์ กับทั้งจะเป็นทางช่วยประเทศเพื่อนบ้านใกล้เคียงทั้งหลาย รวมทั้งประเทศไทยให้ปลอดภัยจากภัยแห่งระบอบคอมมิวนิสต์ โดยมีต้องประสพความอดหยากทรมาณทั้งปวง...⁶⁹

5.3 การยุบรัฐบาลลาวอิสระ

เมื่อรัฐบาลไทยไม่มีนโยบายให้ความช่วยเหลือขบวนการลาวอิสระอีกต่อไป และผลักดันให้อพยพออกจากประเทศไทย ผู้นำในคณะรัฐบาลลาวอิสระจึงต้องหาทางออกใหม่ ซึ่งในช่วงนี้ ภายในรัฐบาลลาวอิสระเองก็มีความแตกแยก เนื่องจากผู้นำส่วนหนึ่งต้องการไปเข้าร่วมกับขบวนการคอมมิวนิสต์ของเวียตนาม ภายใต้การสนับสนุนของจีน ผู้นำกลุ่มนี้ นำโดยเจ้าสุภานุวงศ์ แต่ผู้นำลาวอิสระอีกส่วนหนึ่ง ซึ่งนำโดยเจ้าสุวธรรณภูมา ไม่ต้องการร่วมกับคอมมิวนิสต์อย่างเต็มตัว

คณะลาวอิสระส่วนหนึ่งซึ่งนำโดย เจ้าสุภานุวงศ์ ท้าวสิงกะโป สีโคตจุมมาลี ท้าวสีทน กมมะดำ เป็นต้น⁷⁰ จึงวางแผนไปร่วมกับเวียตนาม แม้ว่ารัฐบาลของโฮจิมินห์จะยังไม่มั่นคง แต่ก็ประสบความสำเร็จในระดับหนึ่งแล้ว เพราะได้รับการรับรองจากจีนและโซเวียต โฮจิมินห์จึงให้

⁶⁸ กชช., (1)มท.3.1.10/112, แถลงการณ์เรื่อง การรับรองรัฐบาลเวียตנם รัฐบาลเขมร และรัฐบาลลาว ลงวันที่ 2 มีนาคม 2493.

⁶⁹ เรื่องเดียวกัน, ดูเพิ่มเติมได้จาก ข่าวโฆษณการ 13, 3 (มีนาคม 2493).

⁷⁰ 3349, เจ้าเพชรราชบุรุษเหล็กแห่งราชอาณาจักรลาว, (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์รวมมิตรไทย, 2499), หน้า 151.

ความช่วยเหลือลาวอิสระ ในระยะแรก ลาวอิสระส่งท้าวสิงกะโป สีโคตจุมมาลี นำทหารรวมประมาณ 1 กองร้อย พร้อมด้วยปืนยาว 17 กระบอก ออกเดินทางข้ามแม่น้ำโขงด้าน อ. บึงกระภาพ จ. นครนายก ในปี พ.ศ. 2491 ไปสู่เมืองปากซัน ประเทศลาว แล้วมุ่งหน้าไปสู่ภูคันทาละบัด ไปสู่บ้านสบขอนจนกระทั่งไปถึงจุดนัดพบ ที่จะไปพบกับคนของขบวนการเวียดมินห์ 2 คน ชื่อ องกุก กับ องฟี พาเข้าสู่เขตที่มั่นของเวียดมินห์ที่เมืองโคเลียง ซึ่งเป็นศูนย์รวมของคนลาวรักชาติ ส่วนเจ้าสุภานุวงศ์ และคณะเดินทางออกจากประเทศไทยในเวลาต่อมา โดยออกไปทางด้านอำเภอบ้านแพ่ง จังหวัดนครพนม ไปสู่เขตเมืองเชียงขวาง แล้วไปสู่ประเทศเวียดนามที่แขวงเงี่ยน เดินทางต่อไปยังเขตอิสระเหวียตบั๊ก เพื่อพบกับโฮจิมินห์ เพื่อดำเนินการตั้งกองกำลังต่อสู้กับฝรั่งเศสต่อไป⁷¹

ส่วนผู้นำลาวอิสระอีกกลุ่มหนึ่ง ต้องการกลับไปเข้าร่วมกับฝรั่งเศสอีกครั้ง เพราะไม่ต้องการเข้าร่วมกับฝ่ายคอมมิวนิสต์ และไม่เห็นหนทางที่จะอยู่ในประเทศไทยต่อไป การที่ไม่ได้รับความช่วยเหลือจากสหรัฐอเมริกาและกลุ่มผู้นำอิสาน ส่งผลให้รัฐบาลลาวอิสระขาดแคลนเงินสำหรับการดำเนินการต่างๆ รวมทั้งเมื่อฝรั่งเศสตกลงจะให้อำนาจในการปกครอง มาอยู่ในมือของคนลาวเองมากขึ้น ทำให้เจ้าสุววรรณภูมา พระยาคำม้าว วิไลและพรรคพวกในขบวนการลาวอิสระส่วนหนึ่งสนใจข้อเสนอของฝรั่งเศสที่ว่า **สมาชิกในขบวนการลาวอิสระที่ตัดสินใจกลับไปยังประเทศลาวทุกคน ฝรั่งเศสถือว่าไม่มีความผิดใดๆ ติดตัว และจะคืนตำแหน่งหน้าที่การงานที่เคยทำให้ รวมทั้งออกค่าใช้จ่ายในการเดินทางให้ด้วย** เจ้าสุววรรณภูมา ท้าวกระต่าย โคนสโสฤทธิ และพระยาคำม้าว วิไลเดินทางไปฝรั่งเศส เพื่อติดต่อกับรัฐบาลฝรั่งเศสในทางลับ และลงนามกันในความตกลงระหว่างฝรั่งเศสกับลาวที่เมืองปารีส ประเทศฝรั่งเศส เมื่อวันที่ 19 กรกฎาคม 2492 โดยฝรั่งเศส ตกลงว่าจะยอมให้ลาวเป็นรัฐเอกราชและมีอิสรภาพ รวมอยู่ในสหภาพฝรั่งเศส⁷² ในการตกลงกันในครั้งนี้ เจ้าเพชรราชไม่ได้ได้มีสนธิเห็นด้วย แม้ว่าจะยังคงอยู่ในตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของรัฐบาลลาวอิสระก็ตาม

ขบวนการลาวอิสระในช่วงปี พ.ศ. 2492 จึงแตกออกจากกันเป็น 3 ฝ่าย คือ ฝ่ายที่กลับไปร่วมปกครองบ้านเมืองลาวกับฝรั่งเศส นำโดยเจ้าสุววรรณภูมา ฝ่ายที่ทำการต่อสู้กับฝรั่งเศสต่อไป โดยร่วมมือกับขบวนการเวียดมินห์ ซึ่งเป็นขบวนการคอมมิวนิสต์ของเวียดนาม นำโดยเจ้าสุภานุวงศ์ มีเพียงเจ้าเพชรราชเท่านั้น ที่อยู่ฝ่ายเป็นกลาง เนื่องจากเจ้าเพชรราชไม่ต้องการกลับไปร่วมมือกับฝรั่งเศสอีก เพราะเห็นว่าฝรั่งเศสยังไม่ได้ให้เอกราชที่แท้จริงแก่ลาวในเรื่องสำคัญบางเรื่อง เช่น การทหาร การต่างประเทศ ยังคงอยู่ในความดูแลของฝรั่งเศส นอกจากนั้น ยังไม่ต้องการเข้าร่วมกับ

⁷¹ สุพจน์ คำนาคระกุล, นายพลสิงกะโป กัการอภิวัดเนนประวัติศาสตร์ลาวและฐานทัพอเมริกันในประเทศไทย, (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สุภาพใจ, 2540), หน้า 95.

⁷² กจข., (3)สร.0201.9/4, การยุบเลิกรัฐบาลลาวอิสระ ลงวันที่ 30 พฤศจิกายน 2492.

ขบวนการในลัทธิคอมมิวนิสต์ เพื่อร่วมมือกันต่อสู้กับฝรั่งเศสต่อไป ดังนั้น เจ้าเพชรราชจึงประกาศ ยุบรัฐบาลลาวอิสระพลัดถิ่น ในวันที่ 25 ตุลาคม 2492 โดยตกลงใจที่จะวางตัวเป็นกลาง และยังคงอาศัยอยู่ที่บ้าน ถ. งามดูพลี หุ่นมหาเมฆ ในกรุงเทพฯ อย่างสงบต่อไป⁷³ แถลงการณ์ยุบรัฐบาลลาวอิสระมีใจความสำคัญว่า

รัฐบาลลาวอิสระ... ทำการขัดขวางระบอบการปกครองเมืองขึ้นของฝรั่งเศสและต่อมาโดยความตกลงระหว่างฝรั่งเศสกับลาว ซึ่งลงนามกันที่กรุงปารีส เมื่อวันที่ 19 กรกฎาคม 1949 ฝรั่งเศสได้ยอมให้ลาวเป็นรัฐเอกราชและอิสระ รวมอยู่ในสหภาพฝรั่งเศส เป็นอันว่าได้บรรลุจุดประสงค์ที่จะให้ลาวเป็นเอกราชและมีอิสระแล้ว รัฐบาลลาวอิสระจึงประกาศยุบตัวเองตั้งแต่วันที่ 25 ตุลาคม 1949⁷⁴

ในวันที่รัฐบาลประกาศยุบตัวนั้น เจ้าสุภานุวงศ์แถลงข่าวที่กรุงเทพฯ ประณามการทรยศของกลุ่ม และเรียกร้องให้ประชาชนลาวทั้งชาติลุกขึ้นต่อต้านฝรั่งเศส ซึ่งเอกราชกลับคืนมา หลังจากนั้น **ก็ออกไปจากประเทศไทยอย่างเป็นทางการ ในการแถลงข่าวมีข้อความสำคัญว่า**

ขบวนการต่อต้านนักล่าเมืองขึ้นฝรั่งเศส เพื่อปลดปล่อยชาติของประชาชนลาว ยังคงดำเนินต่อไปจนกว่าจะถึงชัยชนะสุดท้าย... พวกข้าพเจ้าขอประกาศย้ำอีกครั้งหนึ่ง ถึงความเชื่อมั่นต่อกำลังแรงของประชาชนของข้าพเจ้าในการต่อต้าน พวกข้าพเจ้ามั่นใจในชัยชนะและพวกข้าพเจ้าจะบ่อยู่โดดเดี่ยว บนเส้นทางอันชอบธรรมนี้แต่ประการใด เพื่อนมิตรอินโดนีเซีย เวียดนามและกัมพูชา ก็พร้อมก้าวเดินบนเส้นทางอันเดียวกันนี้ และพวกข้าพเจ้าก็ได้รับการสนับสนุนอุ้มชูจากประชาชน ผู้รักอิสรภาพทั้งปวง โดยเฉพาะคือบรรดาประเทศเพื่อนบ้านที่ยิ่งใหญ่ ซึ่งเป็นกำลังใจให้แก่พวกข้าพเจ้าอยู่เสมอ⁷⁵

⁷³ เจ้าเพชรราชกลับลาวพร้อมชายา 15 กรกฎาคม 2499 เจ้าศรีสว่างวงศ์ถวายตำแหน่งมหาอุปราชคืนให้ เจ้าเพชรราชสิ้นพระชนม์ในอีก 2 ปีต่อมา ที่เมืองเวียงจันทน์ รวมอายุ 69 ปี, ข้อมูลจาก 3349, อ้างแล้ว, หน้า 152, ดูเพิ่มเติมได้จาก สุพจน์ คำนธระกุล, เฝิงอ้าง, หน้า 89.

⁷⁴ กจข., (3)สร.0201.9/4, การยุบเลิกรัฐบาลลาวอิสระ ลงวันที่ 30 พฤศจิกายน 2492. [เน้นข้อความโดยผู้อ้าง].

⁷⁵ สุพจน์ คำนธระกุล, เจ้าสุภานุวงศ์ ผู้นำปฏิวัติลาว, (กรุงเทพฯ: สถาบันวิทยาศาสตร์สังคม, 2533), หน้า 3.

ก่อนออกเดินทางไปจากประเทศไทย เจ้าสุภานุวงศ์พูดคุยกับนายทิม ฎริพัฒน์ และพ.ต.สีห์พนม วิจิตรวาร (คนไทยเชื้อสายลาวที่ร่วมภูมิลาวจนถูกตำรวจไทยจับกุมและฟ้องร้อง ร่วมกับนาย ฟอง สิทธิธรรมในข้อหากฎแบ่งแยกดินแดน) ในเย็นวันหนึ่งที่สวนลุมพินี ซึ่งแสดงถึงบทบาท ของรัฐบาลไทย ของผู้นำฝ่ายนายปรีดี พนมยงค์และผู้นำฝ่ายจอมพล ป. พิบูลสงคราม ที่มีต่อขบวนการต่อสู้เพื่อเอกราชลาวได้เป็นอย่างดี ดังที่ท่านกล่าวว่า

...แน่นอน ถึงแม้ว่ารัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม จะไม่บีบบังคับพวกเรา พวกเราก็จะ ต้องกลับไปปฏิบัติภาระหน้าที่ของพวกเรา คือขับไล่ฝรั่งเศสออกไปจากอินโดจีน และบัดนี้ก็ถึงเวลาแล้ว สำหรับความช่วยเหลือและสนับสนุนของรัฐบาลปรีดี-ธำรง ที่ผ่านมาถึงแม้ว่าจะไม่ได้ช่วยเหลืออย่างออกหน้าออกตาเพราะความยุ่งยากของไทย ที่มีอยู่มากมาย ทั้งปัญหาภายในและปัญหาต่างประเทศ แต่พวกเราก็ต้องขอขอบคุณ และจะรำลึกถึงบุญคุณอยู่ตลอดไป⁷⁶

จากเหตุการณ์ทั้งหมดสามารถสรุปได้ว่า ในช่วงปลายปี พ.ศ. 2492 นี้ ถือเป็นการณ์สิ้นสุดบทบาทของรัฐบาลและผู้นำทางการเมืองไทยต่อขบวนการต่อสู้เพื่อเอกราชลาว เนื่องจากสาเหตุสำคัญ คือ การหมดบทบาทของกลุ่มผู้นำทางการเมืองฝ่ายนายปรีดี พนมยงค์ จากการขึ้นมามีอำนาจทางการเมืองของคณะรัฐประหารและผู้สนับสนุนจอมพล ป. พิบูลสงคราม โดยรัฐบาลชุดใหม่นี้ ได้ดำเนินการกำจัดกลุ่มผู้นำทางการเมืองฝ่ายนายปรีดี พนมยงค์ด้วยความรุนแรง จนไม่สามารถเข้ามามีอำนาจทางการเมือง และให้ความช่วยเหลือขบวนการลาวอิสระได้อีกต่อไป นอกจากนั้น ปัญหาสงครามเย็นที่เกิดขึ้นตั้งแต่หลังสงครามโลกครั้งที่สองยุค เป็นสาเหตุสำคัญอีกประการหนึ่งที่ทำให้ รัฐบาลไทยต้องยุติบทบาททั้งหมด เพราะต้องปฏิบัติตามนโยบายของสหรัฐอเมริกา และประเทศทั้งหลายในฝ่ายโลกเสรี ที่มีนโยบายไม่ให้ความช่วยเหลือขบวนการต่อสู้เพื่อเอกราชของเวียดนาม ลาว และกัมพูชาอีกต่อไป รัฐบาลไทยต้องให้การรับรองรัฐบาลของกษัตริย์ หรือผู้นำของประเทศดังกล่าว ที่ประเทศฝ่ายโลกเสรีให้ความสนับสนุน เพื่อต่อต้านการขยายตัวของลัทธิคอมมิวนิสต์ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ การกระทำของรัฐบาลไทยดังกล่าว เป็นไปเพื่อให้ไทยได้รับความช่วยเหลือในด้านต่างๆ จากสหรัฐอเมริกาต่อไป โดยรัฐบาลไทยเองก็หวาดกลัวต่อการขยายตัวของคอมมิวนิสต์ในประเทศไทยด้วย ดังนั้น รัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงครามจึงมีนโยบายไม่ให้ความช่วยเหลือใดๆ ต่อขบวนการลาวอิสระอีก และผลักดันให้ออกไปจากประเทศไทย

⁷⁶ สุพจน์ ด่านตระกูล, นายพลสิงคโปร์..., หน้า 92.

ส่วนภายในขบวนการลาวอิสระก็เกิดความแตกแยกขึ้น โดยความแตกแยกนี้ เกิดจากการยุติความช่วยเหลือของสหรัฐอเมริกาและไทย ทำให้รัฐบาลลาวอิสระขาดเงินทุนและไม่สามารถลี้ภัยอยู่ในประเทศไทยต่อไปได้ การชักชวนของฝรั่งเศส ที่ปรับปรุงรูปแบบการปกครองประเทศลาว เพื่อให้คนลาวมีอำนาจและมีส่วนร่วมในทางการเมืองมากขึ้น และการร่วมมือใกล้ชิดกับขบวนการคอมมิวนิสต์เวียดนามของผู้นำลาวอิสระบางส่วน ทั้งหมดนี้จึงกลายเป็นสิ่งที่ทำให้รัฐบาลลาวอิสระพลัดถิ่น ไม่สามารถดำเนินการต่อไปในประเทศไทยได้ และต้องยุบรัฐบาลไปในที่สุด